

פרשת תולדות

27. לידתם של יעקב ועשיו

פרק כ"ה פסוקים י"ט-כ"ח

א. הקדמה

רבקה הייתה עקרה במשך שנים רבות, ויצחק והיא הרבו להתפלל לה' שיזכה אותם בפרי בטן. כעבור 20 שנה (...), ה' נענה לתפילתם, ורבקה הרתה. ההיריון היה משונה והיא הרגישה כאבים רבים. רבקה החליטה לשאול את ה' מה טיבו של היריון זה (איך היא שאלה את ה' רש"י אומר: בעזרת פנייה לתלמידי חכמים ולנביאים שבדור!). ה' ענה לה, שהיא נושאת תאומים בבטנה. ה' הוסיף ואמר לה שכל אחד מהתאומים עתיד להיות ראש אומה, והצעיר והאומה שתצא ממנו, יהיו עליונים על האח הגדול ואומתו.

התורה מתארת את ההבדלים המשמעותיים במראה ובאופי של הבנים שנולדו. עם זאת, מראה ואופי אינם קובעים אם האדם יהיה צדיק או רשע. עניין זה תלוי בבחירתו ובמעשיו של כל אדם ואדם. יצחק ראה את המעלות והתכונות המיוחדות של כל אחד מבניו, ואהב את שניהם ואילו רבקה שהכירה את רשעותו של עשיו משלב מוקדם, אהבה בעיקר את יעקב.

ב. ביאור הפסוקים לתלמידים

יֵט וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן־אֲבִרְהָם אֲבִרְהָם הוֹלִיד אֶת־יִצְחָק : כ וַיְהִי יִצְחָק בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקָחָתוֹ אֶת־רַבְקָה בַּת־בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדַן אָרָם אַחֹת לְבֶן הָאֲרָמִי לוֹ לְאִשָּׁה : כ א וַיַּעֲתֵר יִצְחָק הַרְבֵּה לְהִתְפַּלֵּל² לַיְיָ הֵן־וְהֵן לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ מוֹל אִשְׁתּוֹ³ וּבַעֲבוּרָה כִּי עֲקָרָה הוּא וַיַּעֲתֵר לוֹ יְיָ הֵן־וְהֵן ה' קִיבַל אֶת תְּפִילָתוֹ וַתֵּהָרַר רַבְקָה אִשְׁתּוֹ : כ ב וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים מִלִּשְׁוֹן "רִיצָה" - הַעוֹבְרִים נִעו וְזָזוּ בְּקִרְבָּהּ בְּתוֹכָהּ, וּגְרָמוּ לָהּ כְּאִבּוֹס בֶּל רַב וַתֹּאמֶר אִם־כֵּן אִם כֹּכָה, שִׁכַל כֵּךְ כּוֹאֵב לִי לָמָּה זֶה אֲנֹכִי לָמָּה אֲנִי סוֹבֵלֶת? לָמָּה זֶה קוֹרָה?⁴ וַתִּלְדֶּה לְבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל שָׁם⁵ לְדָרָשׁ לְשֵׁאוֹל אֶת־יְיָ הֵן־וְהֵן לְפֶשֶׁר הַכַּאֲבִים הַחֲזֻקִים : כ ג וַיֹּאמֶר יְיָ הֵן־וְהֵן לָהּ שֶׁם קִיבַל נְבוּאָה מֵה' וְאָמַר לָהּ : שְׁנֵי גֵיִים שְׁנֵי עַמִּים בְּבִטְנָךְ וְשְׁנֵי לְאֻמִּים שְׁתֵּי מַלְכוּתִים מִמֵּעַיִן יִפְרְדּוּ וְלֹאִם מְלֹאִם יִאֲמָץ מַלְכוּת אַחַת תִּהְיֶה יוֹתֵר חֲזָקָה וְאִמִּיצָה מֵהָאֲחֵרֶת וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר הַגְּדוֹל יִהְיֶה עַבְדוֹ שֶׁל הַצָּעִיר : כ ד וַיִּמְלְאוּ יְמֵיהָ נְשִׁלְמוּ יְמֵי הַהִירִיוֹן, וְהִגִּיעַ זְמַנָּה לִלְדֹת וְהִנֵּה תוֹמָם תְּאֻמִּים בְּבִטְנָהּ : כ ה וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי שֶׁעָרָו בְּגוּוֹן אָדָם כָּלֹּ כְּאֲדָרְתֵּי שֵׁעַר כְּמוֹ בְּגַד הַעֲשׂוּי מִשֵּׁעַר⁶ - צִמְחוּ כִּבְר שְׁעֵרוֹת רַבּוֹת עַל גּוֹפּוֹ כְּמוֹ אָדָם בּוֹגֵר⁷ וַיִּקְרְאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו מִלִּשְׁוֹן עֲשׂוּי וְגַמּוֹר⁸ : כ ו וְאַחֲרֵי־כֵן יֵצֵא אָחִיו וַיְדוּ אֶחָד מִחֲזִיקָה בְּעֵקֶב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב מִלִּשְׁוֹן 'עֵקֶב', מִפְּנֵי שֶׁאֲחָז בְּעֵקֶב עֵשָׂו וַיִּצְחָק בֶּן־שָׁשִׁים שָׁנָה בְּלִדְתָּ אֹתָם : כ ז וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יָדַע צִיד יוֹדֵעַ אֶת מַלְאֲכַת הַצִּיד, שֶׁזוֹ מַלְאֲכָה הַדּוֹרֶשֶׁת תַּחְבּוּלוֹת וְהַכֹּנֶת מַלְכוּדוֹת אִישׁ שָׂדֶה אוֹהֵב לִהְיוֹת בַּשָּׂדֶה וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם שָׁלֵם. אֵינְנוּ בְּקִיא בְּתַחְבּוּלוֹת, אוֹמֵר בְּפִיו אֶת מֵה שְׁחוֹשֵׁב בְּלִבּוֹ יֵשֵׁב אֱהָלִים לומֵד תּוֹרָה בְּאוֹהֵלוֹ שֶׁל שָׁם וּבְאוֹהֵלוֹ שֶׁל עֵבֶר⁹ : כ ח וַיִּאָּהֵב יִצְחָק אֶת־עֵשָׂו גַּם אֶת עֵשָׂו¹⁰ כִּי־צִיד בְּפִיו כִּי הוּא הִיָּה צַד וּמִבִּיא אוֹכֵל עֹבֵר יִצְחָק וְעֹבֵר הַמִּשְׁפָּחָה¹¹ וְרַבְקָה אֲהַבְתָּ אֶת־יַעֲקֹב בְּלִבְךָ, מִפְּנֵי שֶׁהִכִּירָה בְּרַשְׁעוֹתוֹ שֶׁל עֵשָׂו¹² :

1 רמב"ן אומר: על ידי תפילה.

2 הלשון "להעתיר" מציין כאן ריבוי תפילה, ועיין עוד ברש"י.

3 שגם היא התפללה. רש"י: "זה עומד בזווית זו ומתפלל, וזו עומדת בזווית זו ומתפללת."

4 היא שאלה נשים אחרות אם גם להן כאב כך, והן אמרו לה שלא, ועל כן ניסתה להבין מדוע הריגה משונה - על פי האבן עזרא.

5 על פי רש"י.

6 "מלא שיער כטלית של צמר המלאה שיער" - רש"י.

7 רש"י.

8 בגלל שערותיו, הוא נראה כאדם בוגר שגופו כבר עשוי וגמור.

9 על פי רש"י.

10 על פי ספורנו.

11 לגבי מעשיו, יצחק כנראה קיווה, שעשיו יתנהג כראוי, ושהוא יהיה המפרנס של המשפחה.

12 על פי ספורנו.

ה' קובע אם אישה תהיה עקרה או לא. אבל האדם יכול להתפלל לה, וה' ישמע, ואולי אף יקבל את תפילתו.

ה' קובע מה יהיו אופיו ותכונותיו של אדם. אבל האדם בוחר אם להפנות את תכונותיו לדברים טובים או חס ושלוש לדברים רעים.

ד. הצעות להמחשה ולהרחבה

בחוברת:

- משימה א' עוסקת בתפילתם של יצחק ורבקה, והתלמידים מתבקשים לנסח תפילה. בפעילות זו ניתן להרחיב עם התלמידים את עניין התפילה לה' - תפילה לה' בעת צרה, חשיבות התפילה, איך מנסחים תפילה, לא להתיימש כשלא נענים מיד, וכו'.
- משימה ב' עוסקת בנבואה שקיבלה רבקה על ההבדל בין שני הבנים שהיא נושאת בקרבה.
- המשימות בצד שמאל נועדו להמחיש את ההבדלים בין יעקב לבין עשיו בשעת לידתם ובבגרותם. כדאי להדגיש שההבדלים בזמן הלידה הם הבדלים בתכונות. את התכונות שלו האדם אינו בוחר, אלא הוא מקבל אותן מה! לעומת זאת, ההבדלים בבגרות מושפעים גם מהבחירה של האדם כיצד הוא מחליט לפתח את תכונותיו.

הרחבות והמחשות נוספות:

- רבות מהאימהות היו עקרות (שרה, רבקה, רחל) והן התפללו ונענו. חז"ל אמרו, שהקב"ה מתאוה לתפילתם של צדיקים (גמרא, מסכת יבמות, דף ס"ד עמוד א').

לְדַתֶּם שֶׁל יַעֲקֹב וְעֵשָׂו
פָּרָק כֹּה פְּסוּקִים יט-כח

יחידה 27

התאומים בלדתם

"וַיִּמְלְאוּ יְמֵיהָ לֵלְדוֹת וְהָיָה תוֹמֵם בְּבִטְנָהּ:" (פסוק כד)

ג. השלימו את שמות הבנים.

"וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי
כָּלוּ כְּאֲדַרְתִּי שֵׁעָר
וַיִּקְרָאוּ שְׁמוֹ _____":

ציור את התינוק שנולד ראשון (שימו לב לכמות השערות ולצבע השערות).

"וַיֵּצֵא הַשֵּׁנִי יַעֲקֹב וְהָיָה יָצִיא אַחִיו
וַיָּדוּ אֶחָזֶת בְּעַקֵּב עֵשָׂו
וַיִּקְרָא שְׁמוֹ _____":

ציור את התינוק שנולד שני. אחוז בעקבו של אחיו.

התאומים בבגרותם

"וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים...:" (פסוק כז)

"וַיְהִי עֵשָׂו
אִישׁ _____ אִישׁ
וַיֵּשֶׁב _____ יָשֵׁב _____":

"וַיִּעֲתֶר לוֹ ה' וַתֵּהֵר רַבְּקָה אֵשֶׁתוֹ:"

"וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקַרְבָּהּ... וַתִּלְךְ לְדָרֶשׁ אֶת-ה':
וַיֹּאמֶר ה' לָהּ...:" (פסוקים כב-כג)

ב. השלימו את המלים החסרות.

	שְׁנֵי _____ בְּבִטְנָהּ
	וּשְׁנֵי _____ מִמֶּעֵי הַפֶּרְדִּי
	וְלֹאִם _____ יֵאֱמָר
	וְרַב _____ צָעִיר:

פנימלון

יעבר

גוים

לאמים

מלאים

רְשׁוּנֵי: זֶה עוֹמֵד בְּנוֹת (כפנה) זו וּמִתְפַלֵּל וְזוֹ עוֹקֶדֶת בְּנוֹת זו וּמִתְפַלֵּלָה.

א. כתבו את התפלה שלדעתכם התפללו יצחק ורבקה.

מדף המדבקות - הדביקו ציור של ציד וציור של יושב אהלים.

28. מכירת הבכורה פרק כ"ה פסוקים כ"ט-ל"ד

א. הקדמה

לבכור במשפחה יש מעלה (רוחנית וגם גשמית) על פני שאר אחיו. הבכור נחשב כעוזרו וכממשיך דרכו של אביו וכאחראי במשפחה כאשר הוריו לא נמצאים. הבכור מקבל חלק כפול בירושה אחרי מות אביו. נוסף על כך, על הבכורים הייתה מוטלת העבודה בבית המקדש (בתור 'כוהנים'). אולם מעלת הבכורה באה לידי ביטוי בדרך כלל כעבור זמן, ולא מיד, והיא דורשת מידות של **סבלנות (דחיית סיפוקים) ולקחת אחריות**.

עשיו לא גילה אחריות משפחתית, ואף לא הייתה לו מידת הסבלנות. חז"ל אומרים, שביום שעליו מסופר בפסוקים אלה, נפטר אברהם אבינו, ויעקב היה עסוק בהכנת 'נזיד העדשים' עבור האבלים¹. לעומת יעקב, עשיו היה עסוק באותו היום בענייניו הפרטיים² - הוא בא מן השדה עייף, והיה טרוד ברעבונו ובחיפוש אוכל. כשיעקב העמיד אותו בפני השאלה מה הוא מעדיף - את ההנאה המידית והרגעית של אכילה **עכשיו** או את מעלת הבכורה שתגיע **לאחר זמן** - העדיף עשיו את ההנאה החומרית המידית. עשיו ביזה את מעלת הבכורה. לא עניינו אותו לא המעלה, לא התפקיד, ולא האחריות. גם הזכות לירושה כפולה ולעבודה בבית המקדש, נראתה לו כדבר רחוק - "ומי יודע אם אחיה עד אז..." עשיו העדיף מנה של 'נזיד עדשים אדומות' על פני מעלת הבכורה.

ב. ביאור הפסוקים לתלמידים

כֹּט וְיִזְד יַעֲקֹב נִזְיָד יַעֲקֹב בִּישַׁל תְּבִשִׁיל וַיָּבֵא עֵשָׂו מִן־הַשָּׂדֶה וְהוּא עֵיִף : ל וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל־יַעֲקֹב הֲלֵעִיטְנִי נָא סַגְנוֹן דִּיבּוֹר לֹא מִנוּמָס, שְׁכוּנוֹתוֹ "הֶאֱכִילֵנִי"³ מִן־הָאֲדָם הָאֲדָם הַזֶּה מֵהַתְּבִשִׁיל הָאֲדוּם הַזֶּה (גם כאן, אין זה סגנון דיבור מנומס, כאשר נמנעים מלקרוא לנזיד העדשים בשמו, ומשתמשים במקום זה בתיאורים חיצוניים) **כִּי עֵיִף אָנֹכִי ("ואין לי כוח להכין לעצמי אוכל") **עַל־כֵּן קָרָא שְׁמוֹ אֲדוּם** מאוחר יותר, כינו את עשיו: 'אדום', כשנודע שהוא מכר את בכורתו תמורת תבשיל אדום⁴: **לֹא וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מְכָרָה כִּיּוֹם הַיּוֹם, עַכְשִׁיו⁵ אֶת־בְּכֹרְתְךָ** את מעלת הבכורה וזכויותיה **לִי** תמורת התבשיל: **לֹב וַיֹּאמֶר עֵשָׂו הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוֹת** ממילא סופי למות (אולי אפילו מוקדם מהרגיל ואולי אפילו לפני אבי, כי אני צייד, ואני נמצא פעמים רבות בסכנת חיים), **וְלָמָּה־זֶּה לִי בְּכָרָה** למה אני צריך, אם כן, כל מיני מעלות ותפקידים מיוחדים??... (נזיד העדשים כדאי לי יותר...): **לֹג וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הַשְּׁבַעָה לִי כִּיּוֹם** על הסכמתך למכור לי את מעלת הבכורה **וַיִּשְׁבַּע לוֹ וַיִּמְכַר אֶת־בְּכֹרְתוֹ לְיַעֲקֹב : לֹד וַיַּעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו לֶחֶם וְנִזְיָד עֲדָשִׁים וַיֹּאכַל וַיִּשֶׂת וַיִּקֶם וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹז עֵשָׂו אֶת־הַבְּכָרָה** עשיו זלזל במעלות הבכורה, והעדיף לקבל במקומה מנה של אוכל⁶:**

ג. מנגינת הכתוב

הפסוקים אינם מתארים בצורה מפורשת עברה כלשהי שעשה עשיו, אבל סגנון הדיבור שלו והתייחסותו המזלזלת לדברים בעלי מעלה - מסגירים את נמיכות קומתו המוסרית! כמה אפשר ללמוד על אופיו של אדם מתוך סגנון דיבורו!

1 רש"י לפסוק ל'.

2 באותו יום "יצא עשו לתרבות רעה" - עיין רש"י לפסוקים כ"ט-ל'.

3 רש"י: "הלעיטני - אפתח פי ושפוך הרבה לתוכה..."

4 רמב"ן: "... על כן קראו שמו אדום, כי לעגו עליו שמכר בכורה נכבדת בעבור תבשיל מעט..."

5 רשב"ם.

בחברת:

- משימה א' נועדה להמחיש מהו "נזיד".
- משימה ב' עוסקת בסגנון הדיבור של עשיו. התלמידים מתבקשים לנסח את בקשתו של עשיו בצורה יותר מנומסת... זוהי הזדמנות לפתח בכיתה את חשיבות סגנון הדיבור.
- משימות ג'-ו' עוסקות במכירת הבכורה.
- במשימה ז' מתבקשים התלמידים לאתר את חמשת הפעלים בפסוק. רצף הפעלים ממחיש את התנהגותו הבלתי מנומסת של עשיו ואת יחסו המזלזל. הפועל האחרון - "ויבז עשו את הבכורה" - יוצא דופן בכך ששאר הפעלים מתארים פעולה ממשית, ואילו הפועל הזה מתאר התייחסות נפשית ולא פעולה. מי שמסתכל מהצד ורואה את האופן שבו עשיו אוכל, שותה, קם, והולך - מבין שעשיו מבזה את הבכורה. (ניתן לראות עניין זה גם בטעמי המקרא: הטעם "אתנחתא", שמציין את הפסיק שבאמצע הפסוק, מפריד בין ארבעת הפעלים הראשונים לבין הפועל החמישי - "ויבז").
- הפעילות בצד שמאל של החוברת באה להמחיש את הבחירה שבחר עשיו בהנאה המידית על פני המעלה האמתית.

מכירת הבכורה
פרק כה פסוקים כט-לד

יחידה 28

עשיו היה צריך לבחור בין ה'בכורה' לבין ה'נזיד'...

א. עברו על הקווים של המאזניים.

ב. סמנו במדגש צבעוני את יתרונות הבכורה.

ג. סמנו במדגש בצבע אחר את יתרונות אכילת הנזיד.

ד. מתי יזכה האדם ביתרונות - מייד או אחרי הרבה זמן?

ה. לכמה זמן ישארו היתרונות - למעט זמן או לתמיד?

ו. מה בחר עשיו בסופו של דבר?

"...ויבז עשיו את הבכורה:"

"ויבז עשיו את הבכורה..." (פסוק כט)

א. מהו "נזיד"? (הקיפו את התשובה הנכונה.)

1. תבשיל
2. תבנית
3. ציור
4. צלחת.

מדף המדבקות - הדביקו ציור של נזיד.

"ויאמר עשיו... הלעיטני נא מן האדם האדם הזה..." (פסוק ל)

ב. כיצד היה יכול עשיו לומר את דבריו בצורה מנומסת יותר?

"ויאמר יעקב מכרה כיום את בכורתו לי:" (פסוק לא)

ג. מה בקש יעקב מעשיו בתמורה לנזיד?

ד. האם עשיו הסכים לבקשתו של יעקב? (פסוק לב)

ה. האם עשיו נשבע על כך? (פסוק לג)

ו. האם יעקב נתן לעשיו לאכל? (פסוק לד)

"...ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשיו את הבכורה:" (פסוק לד)

ז. הקיפו במעגל כל אחת מהפעולות של עשיו.

כמה פעולות סתמתם?

לשיחה בכתב: איזו מהפעולות נראית לכם יוצאת דופן? במה היא יוצאת דופן?

29. הרעב וברכת ה' ליצחק

פרק כ"ו פסוקים א'-ו'

א. הקדמה

התורה מספרת לנו, שבימיו של יצחק פקד רעב את ארץ כנען. בדומה לאברהם אביו, גם יצחק תכנן לרדת למצרים¹ כדי למצוא אוכל. בדרכו, הוא עבר דרך גרר, ושם נגלה אליו ה' ואסר עליו לרדת למצרים. ה' ציווה על יצחק להישאר לגור בארץ כנען! בהתגלות נבואית זו, ה' גם בירך את יצחק והבטיח לו את 'ברכת הזרע' ואת 'ברכת הארץ'².

יצחק זכה לברכות אלה, גם בזכות צדקותו האישית וגם בזכות צדקותו של אברהם אביו.

ב. ביאור הפסוקים לתלמידים

א וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְכָּד חוּץ מִ- הָרָעַב הָרֵאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בְיַמֵּי אַבְרָהָם³ וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל-אַבְיִמֶלֶךְ מִלְכָּד-פְּלִשְׁתִּים גְּרָרָה לַגֵּר⁴: ב וַיֵּרָא אֵלָיו י-ה-ו-ה וַיֹּאמֶר אֶל-תְּרַד מִצְרַיִם שָׁכֵן בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהֶיךָ: ג גֹּר בְּאֶרֶץ הַזֹּאת וְאֵהִיָּה עִמָּךְ וְאַבְרָכְךָ כִּי-לֶךְ וְלִזְרַעְךָ אֶתְּן אֶת-כָּל-הָאָרֶץ⁵ הָאֵל הָאֵלָה וְהַקְמַתִי אֶת-הַשְּׂבַעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם אָבִיךָ שְׁנִשְׁבַּעְתִּי לָתֵת לוֹ וְלִזְרַעוֹ אֶת הָאָרֶץ, וְעַכְשֵׁיו אֲנִי נֹשֵׁב עִמָּךְ לַךְ עַל כֵּךְ⁶: ד וְהִרְבִּיתִי אֶת-זֶרְעֶךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְנָתַתִּי לְזֶרְעֶךָ אֶת כָּל-הָאָרֶץ הָאֵל וְהַתְּבַרְכוּ בְּזֶרְעֶךָ כָּל גֹּיֵי הָאָרֶץ כֹּל הָעַמִּים יִתְבַּרְכוּ בְּזֶרְעֶךָ (אדם אומר לבנו: "הלוואי שיהיה זרעך כזרעו של יצחק")⁷: ה יֵלֶקֶב בְּעַקְבוֹת, בְּזִכְוֹת אֲשֶׁר-שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקִלִּי שָׁמַע בְּקוֹלִי בְּכָל הַנִּסְיוֹנוֹת שְׁנִיִּסִיתִי אוֹתוֹ וַיִּשְׁמַר מִשְׁמַרְתִּי שֶׁלֹּא עָשָׂה עֲבֹרוֹת שֶׁאִסַּרְתִּי (שָׁקַר, גִּנְבָה, וְכַדּוּמָה) מִצְוֹתַי חֻקוֹתַי וְתוֹרוֹתַי וְכֵן עָשָׂה אֶת הַמִּצְוֹת שֶׁצִּוִּיתִי אוֹתוֹ (חֶסֶד, בְּרִית מִיִּלָּה וְכַדּוּמָה)⁸: ו וַיֵּשֶׁב יִצְחָק בְּגֵרָר: יצחק קיים את מצוות ה', ונשאר לגור בגרר, שהיא בתחום ארץ כנען.

ג. מנגינת הכתוב

קדושתו המיוחדת של יצחק, שנאסרה עליו היציאה לחוץ לארץ. רש"י: "אמר לו (ה' ליצחק): אל תרד מצרימה (מפני) שאתה עולה תמימה ואין חוצה לארץ כדאי לך (ראוי לך)".

1 רש"י לפסוק ב'.

2 זהו המקום (היחיד) בתורה, שבו מוזכר שה' נשבע ליצחק על הזרע ועל הארץ, ועל כך נאמר בחומש ויקרא פרק כ"ו, פסוק מ"ב: "וזכרתי את בריתי יעקוב, ואף את בריתי יצחק, ואף את בריתי אברהם אזכור, והארץ אזכור". ועיין עוד ברמב"ן כאן לפסוק ג'.

3 על הרעב שהיה בימי אברהם, מסופר בפרשת לך-לך, פרק י"ב פסוק י'.

4 ה' המגמה - ה' בסוף המילה - "גררה", במקום ל' בתחילתה - "לגרר". וכן בפסוק הבא: "אל תרד מצרימה" = "למצרים".

5 "ארץ" = אזור. ה' הבטיח ליצחק את כל האזורים שבארץ ישראל.

6 על פי דברי הרמב"ן לפסוק זה.

7 רש"י.

8 חז"ל למדו מכאן שאברהם קיים את כל מצוות התורה. (מסכת יומא דף כ"ח עמוד ב': "אמר רב, קיים אברהם אבינו כל

התורה שנאמר 'עקב אשר שמע אברהם בקולי' וכו'". עיין גם ברש"י.)

בחברת:

- משימות א'-ב' עוסקות בתכנית של יצחק לרדת למצרים ובציוויו של ה' שיישאר בארץ, בעזרת השלמת מילים וסימון המקום במפה בו התיישב יצחק. המשימות מאפשרות לפתח עם התלמידים את עניין ייחודו של יצחק, שמבין שלושת האבות, רק עליו נאסר לצאת מהארץ אפילו בימי רעב. (ניתן להיזכר גם בדברי אברהם לעבדו בפרק כ"ד פסוק ו': "הישמר לך פן תשיב את בני שמה" - מכאן רואים שיצחק לא יצא לחוץ לארץ אפילו כדי לשאת אישה).
- משימות ג'-ד' עוסקות בברכה של ה' ליצחק ובהבטחת הזרע והארץ.
- משימה ה' עוסקת בדמותו של אברהם המוזכרת בפסוקים שלוש פעמים! ניתן לראות בכך הדגשה להיותו של יצחק ממשיך דרכו של אברהם. (כדאי לשים לב, שיש בפסוקים אלה מעין עדות מאת הקב"ה על צדקותו של אברהם אבינו! ה' בכבודו ובעצמו מעיד על אברהם, שהוא הקפיד לשמוע בקולו ולשמור את מצותיו!)

הָרֶעֶב וּבְרַכַּת ה' לְיִצְחָק יחידה 29

פָּרָק כו פְּסוּקִים א-1

"וַיְהִי רָעֵב בְּאֶרֶץ... וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל-אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ-פְּלִשְׁתִּים גְּרָה... וַיֵּרָא אֵלָיו ה' וַיֹּאמֶר אֶל-תַּרְדּוֹ מִצְרִימָה... גֹּר בְּאֶרֶץ הַזֹּאת..." (פסוקים א-1)

השלימו את שמות המקומות (כנען / מצרים):

היה רעב בארץ _____.

ויצחק הלך לגור שהיתה עיר בדרך ל _____.

ה' אמר ליצחק שלא ירד ל _____.

אלא ישאר לגור בגבולות ארץ _____.

"...וַיֵּשֶׁב יִצְחָק בְּגֵרָה:" (פסוק ו)

ב. סמנו במפה את המקום שבו התישב יצחק.

"וַיֵּרָא אֵלָיו ה' וַיֹּאמֶר... גֹּר בְּאֶרֶץ הַזֹּאת..." (פסוקים א-ד)

ג. מתחו קו מהברכה אל הפרוש שלה.

וַאֲהִיָּה עֲמָה - _____

וַאֲבָרְכָךְ - _____

וְהָרִבִּיתִי אֶת זַרְעֲךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם - _____

וְנָתַתִּי לְזַרְעֲךָ אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה - _____

וְהַתְּבַרְכּוּ בְזַרְעֲךָ כָּל גּוֹי הָאָרֶץ: - _____

אני אשלח ברכה בקל מעשה יְדִיךְ. - _____

אני אהיה אתך ואעזור לך. - _____

זאת 'ברכת הארץ'. - _____

זאת 'ברכת הזרע'. - _____

גם הגויים יתברכו בזרעך. - _____

ד. סמנו במדגש צבעוני את הברכות המיוחדות ל**יצחק** באפן אישי.

סמנו בצבע אחר את הברכות המיוחדות גם ל**לְרַעֵב**.

סמנו בצבע שלישי את הברכות המיוחדות גם ל**שֵׂאֵר הַעַמִּים**.

"עָקֵב אֲשֶׁר-שָׁמַע אֲבְרָהָם בְּקִלְיוֹ..." (פסוק ה)

ה. **קשה פְּעֻמִּים** מזכר שמו של אברהם בפסוקים א-1? _____

לשיחה בכתה: באיזה הקשר מזכר שמו בכל פעם? _____

30. יצחק בגרר פרק כ"ו פסוקים ז'-י"ב

א. הקדמה

אחרי שיצחק התיישב בגרר, התחילו אנשי המקום לשאול אותו על אודות רבקה. יצחק נהג כאברהם אביו, ואמר שהיא אחותו, מחשש שאם ידעו שהיא אשתו, עלול מישהו להרוג אותו על מנת לקחתה. כשאבימלך גילה שהיא נשואה, הוא הוציא "צו מלכותי" האוסר לגעת לרעה ביצחק וברבקה. הפלישתים נענו לציווי המלך ולא הפרו אותו. יצחק החל לעבוד את האדמה, וזכה לברכה עצומה ביבול. הרעב שהיה בארץ, כבר לא היווה איום!

ב. ביאור הפסוקים לתלמידים

ז וַיִּשְׂאֲלוּ אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם לְאִשְׁתּוֹ עַל אִשְׁתּוֹ (רצו לדעת מי היא) וַיֹּאמֶר אַחֲתִי הִיא¹ כִּי יֵרָא פֶחַד לְאִמֹר אִשְׁתִּי פֶן שִׂמָּא יִהְרָגֵנִי אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם (אם ידעו שאני בעלה) עַל־רִבְקָהּ בְּשִׁבִיל לְקַחַת אֶת רִבְקָה כִּי־טוֹבַת מְרֵאָה הִיא : ח וַיְהִי כִּי אָרְכוּ־לוֹ שָׁם הַיָּמִים כַּעֲבוּר זְמַן רַב וַיִּשְׁקֹף הַסֹּתְכַל אֲבִימֶלֶךְ מִלְּךְ פְּלִשְׁתִּים בְּעֵד דֶּרֶךְ הַחֲלוֹן² וַיֵּרָא וְהִנֵּה יִצְחָק מְצַחֵק אֶת רִבְקָה אִשְׁתּוֹ מִתְנַהֵּג עִם רִבְקָה כְּאִישׁ עִם אִשְׁתּוֹ, וְלֹא כְּאִחַ עִם אַחֲתוֹ : ט וַיִּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ לְיִצְחָק וַיֹּאמֶר אָדָּן אֲבִי אִשְׁתְּךָ הִוא וְאֵיךְ אָמַרְתָּ אַחֲתִי הִוא וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק כִּי אָמַרְתִּי בְלִבִּי פֶן־אָמוּת עָלֶיךָ (ונאלצתי לומר כך כדי להציל את נפשי) : י וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לָנוּ כְּמַעַט שָׁכַב אֶחָד הָעָם אֶת־אִשְׁתְּךָ כְּמַעַט לָקַח מִיִּשְׁהוּ מִהֶעָם אֶת אִשְׁתְּךָ לֹא שֵׁה וְהִבֵּאתָ עָלֵינוּ אֲשָׁם עֲבָרָה (ואתה היית הגורם לכך!) : יא וַיֵּצֵא אֲבִימֶלֶךְ אֶת־כָּל־הָעָם לְאִמֹר כֹּל הַנֹּגֵעַ בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ אוּ בְאִשְׁתּוֹ, לְרַעָה - מוֹת יוּמָת : יב וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאֶרֶץ הַהֵוָא וַיִּמְצָא בְּשָׁנָה הַהִוא מֵאָה שְׁעָרִים פִּי מֵאָה מִכְמוֹת הַיִּבּוּל שְׂרֵגִילִים לְגַדֵּל בְּאוֹתוֹ שְׂדֵה וַיְבָרְכֵהוּ י-ה-ו-ה :

ג. מנגינת הכתוב

הבטחת ה' ליצחק מתחילת הפרק - "גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך" - התקיימה כבר בשבתו בגרר:
1) הוא זכה להגנה מלכותית, מפני כל אדם שהיה עלול לפגוע בו או באשתו.
2) הוא זכה לברכה עצומה ביבול החקלאי: פי מאה... מהיבול הרגיל!

1 והרי היו להם שני בנים - יעקב ועשיו? - אומר הרמב"ן: "ועל הבנים לא שאלוהו, כי יאמר, בני אישה אחרת הם לי".
2 ניתן להתייחס כאן לחוסר הצניעות בהצצה לתוך בית או מקום פרטי כלשהו של מישהו אחר.

ד. הצעות להמחשה ולהרחבה

בחברת:

- המשימות עוסקות בברכת ה' ביבול של יצחק. לתלמידים בעלי יכולת חשבונית טובה, ניתן לתת משימות חשבוניות בחישוב שקי התבואה שבציור (כגון, למנות את כמות השקים בכל ערמה, ולהכפיל במספר הערימות, וכדומה).
- משימה ג' בתחתית הדף נועדה לקשר בין שפע התבואה שיצחק מצא בשדה, לבין הברכה שה' בירך אותו בפסוקים הקודמים!

הרחבות והמחשות נוספות:

- מקור שמה של שכונת 'מאה שערים' בירושלים.

יצחק בגר יחידה 30
פָּרַק כּוּ פְּסוּקִים ז-יב

א. מצאו בדף המדבקות את המדבקות המתאימות לכל אחד מהציורים.

"וַיֹּרַע יִצְחָק בְּאַרְץ הַחֵוָּא..." (פסוק יב)

"וַיִּמְצָא בְשָׂנֵה הַחֵוָּא..."

ב. שְׂדֵה שְׁמוֹנֵיב בְּכָל שָׁנָה תְּבוּאָה בְּכֻמוֹת שֶׁל: שֶׁק אֶחָד / מֵאָה שְׁקִים, הַנִּיב לְיִצְחָק תְּבוּאָה בְּכֻמוֹת שֶׁל: שֶׁק אֶחָד / מֵאָה שְׁקִים!

"...וַיִּבְרַכְהוּ ה':"

ג. איזו מהברכות של ה' ליצחק (המופיעות בעמוד הקודם) התקיימה כאן? - הקיפו אותה שם במעגל.

55

31. הבארות

פרק כ"ו פסוקים י"ג-כ"ב

א. הקדמה

התעשרותו של יצחק גרמה לפלישתים לקנא בו מאוד. הקנאה התפתחה לשנאה¹, והם החלו לפגוע ברכושו: סתמו את בארות המים שאברהם אביו חפר והוריש לו. גם אבימלך קינא בו, והחליט לגרש אותו מגרר. כל זאת למרות העובדה שיצחק לא פגע בהם, לא לקח מהם דבר ולא הרוויח שום דבר על חשבונם. יצחק לא רצה לריב עם אנשי גרר, ולכן החליט לעזוב את המקום, והלך ונטה את אוהליו מחוץ לעיר בנחל גרר. שם, בנחל גרר, חזר יצחק וחפר מחדש עוד בארות שנחפרו כבר בעבר על ידי אברהם ונסתמו אף הן על ידי הפלישתים אחרי מות אברהם. בחיפושם אחר מקורות מים נוספים, המשיכו עבדי יצחק וחפרו עוד בארות, אולם רועי גרר רבו איתם וטענו שהמים שבבארות שייכים להם. יצחק שגם עכשיו לא רצה לריב, ויתר שוב ושוב, עד שבחפירת הבאר השלישית (במקום רחוק יותר) אף אחד כבר לא רב אתו. יצחק קרא את שמה של הבאר הזאת: 'רחובות', מתוך הודיה לה', שזיכה אותו סוף סוף למצוא מקום שיוכל לשבת בו במנוחה.

ב. ביאור הפסוקים לתלמידים

יג וַיִּגְדַּל הָאֵישׁ בְּרִכּוּשׁ וּבְעוֹשֶׁר וַיִּלְךְ הַלּוֹךְ וַיִּגְדַּל עַד כִּי־גָדַל מְאֹד : יד וַיְהִי־לּוֹ מְקַנְה־צֹאן וּמְקַנְה־בָקָר וְעַבְדָּה רַבָּה וּפְעִילוֹת רַבָּה גַם בַּשְּׂדוֹת וּכְרָמִים² וַיִּקְנְאוּ אֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים : טו וְכָל־הַבְּאֵרֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ עַבְדֵי אָבִיו בְּיַמֵּי אַבְרָהָם אָבִיו סִתְּמוּם עַכְשִׁיו³ פְּלִשְׁתִּים וַיִּמְלְאוּם עֶפְרוֹ מִפְּנֵי הַקְּנָאָה בִּיצְחָק⁴ : טז וַיֹּאמֶר אַבְיִמֶלֶךְ אֶל־יִצְחָק לֵךְ מֵעַמְּנוּ כִּי־עֲצַמְתָּ־מִמֶּנּוּ מְאֹד מִשׁוּם שְׁנֵהִיִּת עֶשִׂיר יוֹתֵר וְחֶזֶק יוֹתֵר מֵאֲתָנּוּ (גם אבימלך קינא ביצחק) : יז וַיִּלְךְ מִשָּׁם יִצְחָק וַיִּחַן חֲנָה בְּנַחַל־גְּרָר שֶׁהָיָה בְּמִרְחָק מֵהָעִיר גְּרָר וַיֵּשֶׁב שָׁם : יח וַיֵּשֶׁב יִצְחָק וַיַּחְפְּרוּ אֶת־בְּאֵרֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בְּיַמֵּי אַבְרָהָם אָבִיו (אלה בארות נוספות שחפר אברהם בנחל גרר)⁵ וַיִּסְתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם (עוד לפני שיצחק הגיע לשם, ועכשיו חזר יצחק וחפרו) וַיִּקְרָא לָהֶן שְׂמוֹת כַּשֵּׁמֹת אֲשֶׁר־קָרָא לָהֶן אָבִיו כְּדִי לְפַרְסֵם שֶׁהֵן שְׁלוֹ : יט וַיַּחְפְּרוּ עַבְדֵי־יִצְחָק בְּנַחַל⁶ וַיִּמְצְאוּ־שָׁם בְּאֵר מַיִם חַיִּים מִיַּם הַנוֹבְעִים מִתּוֹךְ הָאֲדָמָה⁷ : כ וַיְרִיבוּ רְעֵי גְרָר עִם־רְעֵי יִצְחָק לֵאמֹר לָנוּ הַמַּיִם (אמנם אתם חפרתם את הבאר, אבל המים שייכים לנו...) וַיִּקְרָא שֵׁם־הַבְּאֵר עֵשֶׂק כִּי הִתְעַשְׂקוּ עִמּוֹ : כא וַיַּחְפְּרוּ בְּאֵר אַחֲרֵת וַיְרִיבוּ רְעֵי גְרָר גַּם־עָלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׁמָהּ שְׂטָנָה לְשׁוֹן שֶׁל שְׂנָאָה : כב וַיַּעֲתֵק מִשָּׁם עֶבֶר מִשָּׁם לְמִקוֹם אַחֵר וַיַּחְפֹּר בְּאֵר אַחֲרֵת וְלֹא רָבוּ עָלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רְחֻבוֹת וַיֹּאמֶר כִּי־עָתָה עַכְשִׁיו הִרְחִיב יָה־וְיָה־לָנוּ נָתַן לָנוּ מִקוֹם רַחֵב לְגוֹר בּוֹ וַפְּרִינוּ בְּאֶרֶץ וְנוֹכַל עַכְשִׁיו לְגָדוֹל וּלְהִתְפַּתֵּחַ:

ג. מנגינת הכתוב

הנחיצות במציאת מקורות מים, ועם זאת - המאמץ של יצחק אבינו להתרחק ממריבות.

1 כדברי יצחק לקמן בפסוק כ"ז: "מדוע באתם אלי ואתם שנאתם אותי " וכו'.
2 רשב"ם, ספורנו.
3 על פי רמב"ן וכן ספורנו. ורש"י מפרש בצורה אחרת.
4 הקנאה מביאה לידי שנאה. וזה הביא אותם לסתום בארות שגם הם יכלו ליהנות מהן, כדברי רד"ק: "כי אמרו גם לו גם לנו לא יהיו".
5 על פי רמב"ן.
6 חפרו עוד בארות כדי לספק מים למקנה הרב- רד"ק.
7 מים הנובעים מתוך האדמה מכוח עצמם, ולא סתם מי תהום שצריך לשאוב אותם מעומק האדמה - עפ"י אונקלוס ורש"י.

ד. הצעות להמחשה ולהרחבה

בחברת:

- משימות א'-ב' עוסקות בהבנת פסוקים י"ג-י"ד.
- משימה ג' וההצעה ל'שיחה בכיתה' עוסקות במידת 'הקנאה' שמובילה למידת 'השנאה' ולרצון לפגוע בזולת אפילו במחיר של פגיעה עצמית.
- המשימות מאפשרות לפתח שיחה עם התלמידים: מהי מידת הקנאה ומה היא עלולה לגרום, במי פוגעת מידת הקנאה, כיצד מתגברים על מידת הקנאה, וכו'.
- משימה ד' עוסקת בתגובתו של אבימלך למצב.
- משימות ה'-ח' עוסקות בבחירתו של יצחק להתרחק ממריבות ולהמשיך לפתח את המדבר ולחפש מים בלי להתייאש ולמרות כל הקשיים.
- במשימה ט' ימצאו התלמידים מדבקה עם סמל העיר רחובות של ימינו, הקרויה על שם הבאר השלישית שחפר יצחק, כפי שמופיע בכיתוב שעל הסמל: "ויקרא שמה רחובות כי הרחיב ה' לנו".

הרחבות והמחשות נוספות:

- להקדיש זמן להרחיב ולהסביר על חפירת בארות: מה הנחיצות בחפירת בארות מים, קשיי החפירה, שמחת החופרים כשהם מצליחים למצוא מים!

הבארות

פרק כו פסוקים יג-כב

יחידה 31

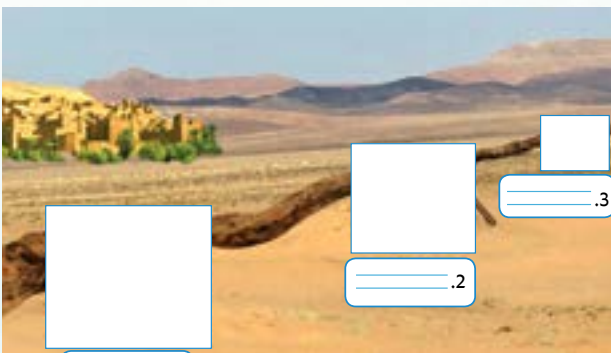
יצחק לא מתיאש!

"וילך משם יצחק ויחון בנחל גרר וישב שם:" (פסוק יז)

ה. יצחק לא רצה לריב, לכן הוא עזב את העיר והתיישב ב_____.

"ויחפרו עבדי יצחק בנחל..." (פסוקים יט-כב)

ג. מדף המדבקות - הדביקו את שלוש הבארות שחפר יצחק בנחל גרר.

א. כתבו מתחת לכל באר את השם שיצחק נתן לה.

ב. על איזו באר לא רבו הפלשתים? _____

פ. מדף המדבקות - הדביקו את סמל העיר רחובות של היום. שימו לב לכיתוב המופיע על הסמל!

"וידגל האיש וילך הלוח וגדל עד כי גדל מאד:

ויהיו לו מקנה צאן ומקנה בקר ועבדה רבה..." (פסוקים יג-יד)

א. מיהו 'האיש'?

ב. במה הוא "גדל"? (הקיפו את התשובה הנכונה)

1. בגיל - הוא הזדקן. 2. ברכוש - הוא נהיה עשיר. 3. הוא גדל הרבה צמחים.

"...ויקנאו אתו פלשתים: וכל הבארת אשר חפרו עבדי אביו

בימי אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר:" (פסוקים יז-יט)

2- מי הפסיד מסחירות הבארות? הקיפו את כל התשובות הנכונות!

יצחק, הפלשתים, אורחים, הבהמות, השדות

1- מי נהנה מסחירות הבארות? הקיפו את כל התשובות הנכונות!

יצחק, הפלשתים, אורחים, הבהמות, השדות

לשיחה בכתה: לאור תשובתיכם, למה סתמו הפלשתים את הבארות?

"ויאמר אבימלך אל יצחק לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד:" (פסוק טז)

ד. כתבו בלשונכם מה אמר אבימלך ליצחק?

32. דבר ה' אל יצחק והברית עם אבימלך

פרק כ"ו פסוקים כ"ג-ל"ג

א. הקדמה

למרות העובדה שרועי גרר לא רבו על הבאר השלישית, יצחק בכל זאת חשש שאבימלך והפלישתים יבואו לריב אתו שוב, ואולי אף ינסו לפגוע בו¹. יצחק החליט להתרחק מהם עוד יותר, והוא עבר לגור בבאר שבע - העיר שבה התגורר אברהם אביו שנים רבות². בבאר שבע נגלה ה' אל יצחק והרגיע אותו לבל יירא מהם, כי ה' עמו והוא שומר עליו ומברכו. יצחק בנה מזבח והודה לה' על ההבטחה³. הבטחת ה' התקיימה מיד! לא רק שאבימלך לא ביקש לפגוע ביצחק, אלא שהוא גם התחרט על גירושו של יצחק וניסה לתקן את מה שהוא 'קלקל'.

שני דברים עוררו את אבימלך להתחרט:

(1) אבימלך שם לב שכאשר יצחק הלך מגרר, "הלכה עמו" גם הברכה שה' בירך את גרר...⁴

(2) אבימלך חשש שגירושו של יצחק ייחשב הפרה של הברית שנכרתה בינם לבין אברהם (פרק כ"א פסוקים כ"ב-ל"ב).

לאור זאת, הוא החליט ללכת אל יצחק בראש 'משלחת מלכותית' על מנת לחדש את הברית ואת קשרי הידידות. יצחק שלא חיפש מריבות, הסכים לחדש את הברית.

ב. ביאור הפסוקים לתלמידים

כג ויעל משם באר שבע : כד וירא אליו י-ה-ו-ה בלילה ההוא ויאמר אנכי א-להי אברהם אביך אל-תירא אל תפחד (מהפלישתים) כי-אתך אנכי וברכתך והרבית את-זרעך בעבור בזכות אברהם עבדי⁵ : כה ויבן שם מזבח ויקרא בשם י-ה-ו-ה התפלל והודה לה' ויט העמיד שם אהלו ויכרו חפרו שם עבדי-יצחק באר (ועדיין לא סיפרו על כך ליצחק):

כו ואבימלך הלך אליו מגרר ואחזת מרעהו עם קבוצת חברים⁶ ופיכל שר-צבאו : כז ויאמר אלהם יצחק מדוע באתם אלי ואתם שונאתם אתי ותשלחוני מאתכם : כח ויאמרו ראו ראינו כי-היה י-ה-ו-ה עמך וברכה זו השפיעה לטובה גם עלינו ונאמר תהי נא אלה שבועה בינותינו בינינו ובינך השבועה שהייתה בינותינו מימי אברהם, נחדש אותה בינינו ובינך ונכרתה ברית עמך : כט אם-תעשה אל תעשה עמנו רעה לסרב לחידוש הברית כאשר לא נגענו בך לרעה כאשר גרת עמנו וכאשר עשינו עמך רק-טוב ונשלחך בשלום וגם כאשר גירשנו אותך, לא פגענו בך⁷ אתה עתה אתה עכשיו ברוך י-ה-ו-ה ואנו רוצים לחדש את הברית אתך : ל ויעש להם משתה ויאכלו וישתו : לא וישכמו בבקר וישבעו איש לאחיו וישלחם יצחק וילכו מאתו בשלום : לב ויהיו ביום ההוא ויבאו עבדי יצחק ויגדו לו על-אדות הבאר אשר חפרו ויאמרו לו מצאנו מים (זאת הבאר שעליה מסופר בפסוק כ"ה) : לג ויקרא אתה שבעה על שם השבועה שהוא ואבימלך נשבעו שם על-כן שם-העיר באר שבעה⁸ עד היום הזה (עד יום כתיבת התורה בימי משה) :

1 על פי רשב"ם, רמב"ן ועוד.

2 כפי שכתוב בפרק כ"א פסוקים ל"ג-ל"ד.

3 על פי 'דעת מקרא'.

4 חזקוני לפסוק כ"ח.

5 כדאי לשים לב לכינוי המיוחד שמכנה ה' את אברהם: "אברהם עבדי"!

6 אונקלוס, רש"י.

7 אבימלך "מתפאר" בכך שהם לא נגעו לרעה באופן ישיר בגופו ובאשתו של יצחק ולא לקחו ממנו את ממונו.

8 גם בימי אברהם נקראה העיר 'באר שבע' על שם השבועה שנשבעו אברהם ואבימלך. ונקראה העיר כך על שם שתי השבועות - של אברהם ושל יצחק. אבן עזרא, רד"ק.

- הבטחת ה' ליצחק "כי אתך אנכי וברכתך", התקיימה מיד:
- (1) יצחק זכה לכבוד מלכים, כאשר אבימלך בא אליו מגרר בראש משלחת מלכותית כדי לפייסו.
- (2) מיד אחר כך, התבשר יצחק שעבדיו הצליחו לחפור עוד באר ולמצוא מים.

ד. הצעות להמחשה ולהרחבה

בחוברת:

- במשימות א'-ד' נדרשים התלמידים לשים לב למידע הגלוי והנסתר שבפסוק.
- ההצעה ל'שיחה בכיתה' נועדה לפתח שיחה בכיתה בעניין החששות שהיו ליצחק (שהרי אין אומרים "אל תירא" אלא למי שירא!).
- משימות ה'-ו' עוסקות בהבטחת ה' ליצחק בזכותו של אברהם, ובהכרת הטובה של יצחק.
- משימה ז' נועדה להמחיש את הכבוד הרב שרכש עכשיו אבימלך ליצחק: 1. המלך יצא מארמונו והלך אל יצחק ולא קרא ליצחק לבא אליו. 2. המלך לקח איתו משלחת מלכותית מכובדת.
- משימה ח' מבליטה שוב את רצונו של יצחק להימנע ממריבה.

הרחבות והמחשות נוספות:

- ה' מכנה את אברהם בכינוי "אברהם עבדי" - מה פירוש להיות עבד ה'? כדאי להיזכר בדברי ה' על אברהם לעיל, בפרק כ"ו פסוק ה' - "עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרת, מצוותי, חוקותי ותורותי".

דבר ה' אל יצחק והברית עם אבימלך
פָּרַק כּו פְּסוּקִים כג-לג

יחידה 32

הברית עם אבימלך

"וְאֲבִימֶלֶךְ הַלֵּךְ אֵלָיו מִגֶּרָר וְאַחֲזֵת מִרְעֵהוּ וּפִיכַל שֶׁר־צִבְאוֹ": (פסוק כו)

2.1. אֵת מִי לָקַח אֶתוֹ אֲבִימֶלֶךְ?

1. אנשים פשוטים.
2. אנשים חשובים.

1.1. מִיכּוּ נִפְגְּשׁוּ אֲבִימֶלֶךְ וְיִצְחָק?

1. אצל אבימלך בגרר.
2. אצל יצחק בבאר שבע.

לשיחה בכיתה: מה אפשר ללמד ממעשיו של אבימלך על יחסו ליצחק אבינו?

מדוע באתם אליו ואתם שנאתם אתי ותשלחוני מאתכם:

דאו ראינו פייחה ה' עמך... ונכרתה ברית עמך:

ח. מה רצה אבימלך?

"וַיֵּלְכוּ מֵאֵתוֹ בְּשָׁלוֹם:"

האם יצחק הסכים? - כן / לא.

נשותיו של עשו
פָּרַק כּו פְּסוּקִים לד-לה

יחידה 33

עֵשָׂו

בשמת בת אילן

יהודית בת בארי

"וַתְּהִינּוּ (הַנְּשִׂאִים) מְלֵרֵת רֹחַ = _____ לַיִצְחָק וְלִרְבֵּקָה:" (פסוק לה)

השלימו את הפרוש של המלים "מרת רוח" (גורמות שקמקה / גורמות צער).

"וַיַּעַל מִשָּׁם בְּאֵר שֶׁבַע": (פסוק כג)

- א. מי עלה?
- ב. מאיפה הוא עלה?
- ג. לאן הוא עלה?
- ד. סמנו בספה את הדרך שהלך בה יצחק.

"וַיָּרָא אֱלֹהֵי הַבְּלִילָה הַהוּא וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֶ-לֶךְ אֲבִרְהָם אֲבִיךָ אֶל-תֵּימָא כִּי-אֲתָהּ אֲנֹכִי וּבְרַכְתִּיךָ וְהִרְבִּיתִי אֶת-זֶרְעֶךָ בְּעִבּוֹר אֲבִרְהָם עֲבָדִי:" (פסוק כד)

לשיחה בכיתה: "וַיָּרָא אֱלֹהֵי הַ... וַיֹּאמֶר... אֶל-תֵּימָא..." - ממה לדעתכם, נרא יצחק?

ה. מה הבטיח ה' ליצחק?

_____

_____

_____

ג. בזכות מי הבטיח ה' ליצחק את כל זה?

"וַיִּבְנוּ שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא בְּשֵׁם ה'..." (פסוק כה)

33. נשותיו של עשו פרק כ"ו פסוקים ל"ד-ל"ה

א. הקדמה

כשהגיע עשיו לגיל ארבעים, הגיל שבו התחתן אביו, הוא התחתן עם שתי נשים חתיות מבנות אנשי כנען¹. נשים אלה היו רשעות ועובדות עבודה זרה, והן ציערו את יצחק ואת רבקה במעשיהן הרעים.

ב. ביאור הפסוקים לתלמידים

לְדַוְיָהִי עֵשָׂו בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת־יְהוּדִית בִּת־בְּאֵרִי הַחֲתָי וְאֶת־בְּשֵׁמֶת בִּת־אֵילָן הַחֲתָי : לֵה וְתֵהֱיוּ נָשׁוֹת עֵשָׂו מִרַת רוּחַ גּוֹרְמוֹת צַעַר לְיִצְחָק וְלְרִבְקָה בְּרִשְׁעוֹתָן וּבַע"ז שֶׁהֵן עַבְדוּ:

ג. מנגינת הכתוב

עשיו היה מראה את עצמו כלפי חוץ כאילו שהוא צדיק: "כשהיה בן ארבעים אמר: אבא בן ארבעים נשא אישה, אף אני כן"². אך למעשה, הוא בחר להתחתן עם נשים רשעות.

1 העם החיתי היה אחד מעמי ארץ כנען.

2 רש"י כאן. רש"י מוסיף שעשיו נמשל משום כך לחזיר: "החזיר הזה, כשהוא שוכב, פושט טלפיו לומר: ראו שאני טהור."

ד. הצעות להמחשה ולהרחבה

המשימה בחוברת עוסקת בביטוי "מורת רוח", המציין פעולה. מעשיהן הרעים של הנשים גרמו צער ליצחק ולרבקה (הן 'המרו' את רוחם של יצחק ורבקה). כדאי לשים לב, שלמרות מה שנאמר בתחילת הפרשה: "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו, ורבקה אוהבת את יעקב" (פרק כ"ה פסוק כ"ח), הרי שבעניין ההתייחסות לנשותיו של עשיו, היו יצחק ורבקה שווים.

דבר ה' אל יצחק והברית עם אבימלך

יחידה 32

הברית עם אבימלך

"ואבימלך הלך אליו מגרר ואחזת מרעהו ופילל שר-צבאו" (פסוק כז)

2. את מי לקח אתו אבימלך?

1. אנשים פשוטים. 2. אנשים חשובים.

1. היכן נקששו אבימלך ויצחק?

1. אצל אבימלך בנגר. 2. אצל יצחק בבאר שבע.

לשיחה בכיתה: מה אפשר ללמד ממעשיו של אבימלך על יחסו ליצחק אבינו?

מדוע באתם אליו ואתם שנאתם אתי ותשלוחוני מאתכם:

ראו ראינו כיהיה ה' עמו... ונברתה ברית עמו:

ח מה רצה אבימלך?

"ויילכו מאתו בשלום:"

האם יצחק הסכים? - כן / לא.

נשותיו של עשו

יחידה 33

עשו

בשמת בת אילן

יהודית בת בארי

"ותהייך (הנשים) מרת רוח = _____ ליצחק ולרבקה:" (פסוק לה)

השלימו את הפרוש של המלים "מרת רוח" (גורמות שמחה / גורמות צער).

"ויעל מושם באר שבע:" (פסוק כג)

א. מי עלה?

ב. מאיפה הוא עלה?

ג. לאן הוא עלה?

ד. סמנו במפה את הדרך שהלך בה יצחק.

"ויזא אליו ה' בלילה ההוא ויאמר אנלי א-לקי אברהם אביך אל-תירא כיה אתה אנכי וברכתיו והרביתי את-זרעך בעבור אברהם עבדי:" (פסוק כד)

לשיחה בכיתה: "ויזא אליו ה'... ויאמר... אל-תירא..." - ממה לדעתכם, ירא יצחק?

ה. מה הבטיח ה' ליצחק?

ו. בזכות מי הבטיח ה' ליצחק את כל זה?

"ויבן שם מזבח ויקרא בשם ה'..." (פסוק כה)

34. יצחק רוצה לברך את עשו

פרק כ"ז פסוקים א'-י"ז

א. הקדמה

בסוף הפרק הקודם, למדנו על הצער הגדול שהיה ליצחק ולרבקה מהתנהגותם של עשיו ונשותיו. למרות זאת, יצחק רצה לברך את עשיו בברכה שעניינה הצלחה ושליטה **בחקלאות (כלכלה) ובמלכות**. יצחק קיווה בכל לבו שעשיו ישוב בתשובה ממעשיו הרעים, שהברכה תחזק אותו, ושהוא ייטיב להשתמש בה לטובת כולם, ואף לטובת יעקב אחיו. רבקה, לעומת זאת, חששה מאד מהאפשרות שעשיו יקבל את הברכה וינצל אותה לטובת עצמו בלבד, ואולי אף יפגע באמצעותה ביעקב, שהרי הברכה תיתן לו שליטה על אחיו². נוסף על כך, רבקה זכרה את מה שנאמר לה בשם ה' בהיותה בהריון: "ורב יעבוד צעיר", כלומר, שהבן הגדול יהיה עבדו של הבן הקטן, ולא להיפך³.

(כדאי לשים לב שבברכה המדוברת בפרקנו, **לא כלולה** "ברכת אברהם" וירושת הארץ. את הברכות האלה בירך יצחק את יעקב מאוחר יותר כפי שמסופר בסוף הפרשה בפרק כ"ח פסוק ד').

ב. ביאור הפסוקים לתלמידים

א וַיְהִי כִּי-זָקַן יִצְחָק⁴ וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו מִרְאֹת לֹא רָאָה טוֹב וַיִּקְרָא אֶת-עֵשָׂו בְּנֹו הַגָּדֹל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲנִנִי : ב וַיֹּאמֶר הִנֵּה-נָא זָקַנְתִּי לֹא יָדַעְתִּי יוֹם מוֹתִי : ג וְעַתָּה שְׂאֵן-נָא קַח אֶת כִּלְיֶיךָ כָּלִי הַצֵּיד שֶׁלְךָ תִּלְלֶיךָ חֲרֹבֶךָ (שתולים אותה על החגורה) וְקִשְׁתֶּךָ וְאֵת הַקֶּשֶׁת (עם החצים) וְצֵאתָ הַשָּׂדֶה וְצוּדָה לִי צֵידָה : ד וְעָשִׂה-לִּי מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אֶהְבֵּתִי וְהֵבִיֵאָה לִּי וְאֹכְלָה בְּעֵבֹר תְּבָרְכֶנּוּ נַפְשֵׁי בְּזָכוֹת זֶה אֲבִיךָ אוֹתְךָ בְּטָרִם אָמוֹת : ה וְרִבְקָה שָׁמְעַת בְּדַבַּר יִצְחָק אֶל-עֵשָׂו בְּנֹו וַיִּלְךָ עָשָׂו הַשָּׂדֶה לְצוּד צֵיד לְהֵבִיא : ו וְרִבְקָה אָמְרָה אֶל-יַעֲקֹב בְּנֵה לֵאמֹר הִנֵּה שָׁמְעַתִּי אֶת-אָבִיךָ מְדַבֵּר אֶל-עֵשָׂו אָחִיךָ לֵאמֹר : ז הֵבִיֵאָה לִּי צֵיד וְעָשִׂה-לִּי מִטְעָמִים וְאֹכְלָה וְאֶבְרַכְכָּה לְפָנָי י-ה-ו-ה לְפָנָי מוֹתִי : ח וְעַתָּה בְנִי שְׁמַע בְּקִלִּי לְאֲשֶׁר אָנִי מְצִוֶּה אֹתְךָ : ט לָךְ-נָא אֶל-הַצֹּאֵן אֵל עֵדֶר הַצֹּאֵן וְקַח-לִּי מִשָּׁם שְׁנֵי גְדִיִּים עֲזִים טְבִים וְאֶעֱשֶׂה אִתָּם מִטְעָמִים לְאָבִיךָ כַּאֲשֶׁר אֶהֱבֶה : י וְהֵבֵאתָ לְאָבִיךָ וְאֹכַל בְּעֵבֹר אֲשֶׁר יְבָרְכֶנּוּ לְפָנָי מוֹתוֹ (כי יחשוב שאתה עשיו) : יא וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-רִבְקָה אִמּוֹ הֲיֵן הֲרִי עָשָׂו אָחִי אִישׁ שָׂעֵר עִם הַרְבֵּה שַׁעֲרוֹת עַל גּוֹפוֹ וְאָנֹכִי אִישׁ חָלֶק עִם עוֹר חֶלֶק : יב אוֹלִי יִמְשְׁנִי יִמְשַׁשׂ אוֹתִי אָבִי וְהֵייתִי בְּעֵינָיו כְּמַתְעַתֵּעַ כְּמִי שֶׁמִּבְקֵשׁ לְבַלְבֵּל אוֹתוֹ וְהֵבֵאתִי עָלַי קָלְלָה וְלֹא בְרָכָה : יג וַתֹּאמֶר לוֹ אִמּוֹ עָלַי קָלְלָתְךָ בְּנִי אִם יִקְלַלְךָ - תַּחֲוֹל הַקִּלְלָה עָלַי וְלֹא עָלֶיךָ אֲךָ שְׁמַע בְּקִלִּי וְלָךְ קַח-לִי אֵת שְׁנֵי גְדִיִּים הַעֲזִים מֵהַצֹּאֵן : יד וַיִּלְךָ וַיִּקַּח וַיָּבֵא לְאִמּוֹ וַתַּעַשׂ אִמּוֹ מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אֶהֱבֶה אָבִיו : טו וַתִּקַּח רִבְקָה אֶת-בְּגָדֵי עֵשָׂו בְּנֵה הַגָּדֹל הַחֲמֹדֹת הַבְּגָדִים הַמְיוֹחָדִים שֶׁל עֵשָׂו אֲשֶׁר אִתָּהּ בְּבֵית וַתִּלְבַּשׂ אֶת-יַעֲקֹב בְּנֵה הַקָּטָן : טז וְאֵת עֶרְת גְּדִיִּים הָעֲזִים שֶׁהֵם שַׁעֲרִים הִלְבִּישָׁה עַל-יָדָיו שֶׁל יַעֲקֹב וְעַל חֻלְקֵת צְוָאָרָיו וְעַל הָאֲזוּר הַחֶלֶק שֶׁבְצוּאָרוֹ : יז וַתִּתֵּן אֶת-הַמִּטְעָמִים וְאֶת-הַלֶּחֶם אֲשֶׁר עָשִׂתָה בְּיַד יַעֲקֹב בְּנֵה :

ג. מנגינת הכתוב

כל תכונה, כל תפקיד, כל חפץ - יכול האדם לנצל אותו ולהשתמש בו לטובה לעצמו ולכולם, והוא יכול גם להשתמש בו לרעה חס ושלום. הדבר תלוי במידות וביראת השמים של האדם.

1 עיין באור החיים.

2 עיין רמב"ן לפסוק ז': "...אמרה לו אימו, הברכה לפני ה' תהיה ברוח הקודש, ואם יתברך בה עשו אחיך, תתקיים בו ובזרעו לעולם ואין לך עמידה לפניו".

3 עיין רשב"ם לפסוק י"ג.

4 על פי רש"י לפסוק ב', יצחק היה בן 123.

ד. הצעות להמחשה ולהרחבה

בחברת:

- בצד ימין ישנם חרוזים המסכמים את הסיפור שבפסוקים. התלמידים מתבקשים להשלים את שמות הדמויות.
- בצד שמאל למעלה, יש פעילות הרחבה בעניין היכולת והבחירה של האדם כיצד להשתמש ברכושו ובתפקידיו. ההקשר לענייננו הוא שרביקה הבינה שעשיו עלול להשתמש בברכות שהוא יקבל, לרעה במקום לטובה, והוא עלול להמיט אסון על יעקב, במקום לפעול לטובתו. אפשר כמובן להביא דוגמאות גם מחיי הכיתה ובית הספר.
- משימות א'-ב' בתחתית העמוד עוסקות בחששו של יעקב ובפתרונות שהציעה רביקה.

הרחבות והמחשות נוספות:

- מדוע שלח יצחק את עשיו להביא ציד כדי לזכות בברכה, ולא בירכו מיד? אומר ספורנו: "רצה במטעמים כדי שיתעסק בכיבוד אב ובזה תחול עליו הברכה".

יצחק רוצה לברך את עשו

יחידה 34

פרק כז פסוקים א-ז

"וַיְהִי כִּי יִזְקֹן יִצְחָק..." (פסוק א)

השלימו את שמות הדמויות (פסוק, רביקה, יעקב, עשיו):

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר זָקֵן _____ וּלְרֵאוֹת הֵיטֵב כָּבֵד לֹא הָיָה יָכוֹל,

הוא חשב לברך את _____, בנו הגדול,

שֶׁהוּא יָמֵן לוֹ הַצְּלָחָה בְּחַקְלָאוֹת,

וַיַּעֲשֶׂה אוֹתוֹ לְרֵאשׁ שֶׁל מַלְכוּת.

שִׁיקָה גְבִיר לְאֶחָיו וַיִּשְׁלַט בְּכָלֵם,

וַיְהִי מְבַרְכִים הוּא וְתָרְעוּ לְעוֹלָם.

קרא _____ אל _____ ואמר לו:

"צא השדה, עם כליו, תלך וקשטה,

צד ציד, הכן מטעמים - ואני אברכך"

הדביקו מדבקה של עשו בדרכו לציד.

כאשר שמעה זאת _____, היא אמרה בלבה:

ל _____ "האיש התם" מגיעה הברכה,

ולא ל _____, שעלול להשתמש בה לרעה.

גם זכרה _____ את דברי הנבואה:

"ורב יעבד צעירי",

שנאמרו לה בזמן הריונה!

אמרה _____ אל _____ לאמר:

"לך נא אל הצאן, הבא דגיי עזים

ואצין לאביך ארוחת מטעמים,

ואמנה תלך, פגיש הארוחה,

לאכל אביך, וימן לך את הברכה"

הדביקו מדבקה של יעקב בבואו מן הצאן.

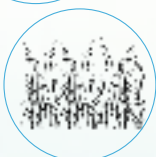
כל ברכה, תפקיד או חפץ שבעולם - אפשר להשתמש בהם לטובת אחרים או חס ושלום לרעתם...

לפניכם ציורים של חפצים ושל תפקידים. חשבו כיצד אפשר להשתמש בכל אחד מהם

לטובת אחרים

אם הצלחתם - סמנו V ליד הציור.

לשיחה בכתה: איך אפשר להשתמש בברכתו של יצחק לטובה?

"וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-רִבְקָה אִמּוֹ הֵן עָשׂוֹ אָחִי אִישׁ שֹׁעַר וְאֲנִי אִישׁ חֶלֶק:

אוֹלֵי יְמֵשׁוּנֵי אָבִי וְהֵייתִי בְּעֵינָיו כְּמַתְעַתֵּעַ וְהַבֹּאֲתִי עָלַי קַלְלָה וְלֹא בִרְכָה:" (פסוקים יא-יב)

א. ממה חשש יעקב?

_____

_____

ב. מה הם שני הדברים שעשתה רביקה כדי שיצחק יחשב שיעקב הוא עשוי?

1. _____

2. _____

35. יעקב מקבל את הברכה פרק כ"ז פסוקים י"ח-כ"ט

א. הקדמה

יעקב קיים את מצוות אמו, והביא את המטעמים לאביו כאילו שהוא עשוי. בליבו של יצחק שהתפלא על המהירות שבה התמלאה בקשתו ועל סגנון הדיבור המכובד, התערור ספק האם העומד לפניו הוא אכן עשוי. יצחק ניסה לבדוק את הדבר בעזרת שאלות ישירות וכן בעזרת חוש המישוש. בסופו של דבר, השתכנע יצחק שהעומד לפניו הוא עשוי. אחרי האכילה, בשעה שהוא ביקש מבנו לנשקו, הריח יצחק ריח טוב כריחו של גן עדן נודף מבנו ומבגדיו, והדבר חיזק את הבנתו, שהבן העומד לפניו אכן ראוי לברכה!

ב. ביאור הפסוקים לתלמידים

יח ויבא יעקב אל-אביו ויאמר אבי ויאמר הנני מי אתה בני : יט ויאמר יעקב אל-אביו אנכי עשׂו בכרך עשיתי פאשר דברת אלי קום-נא שבה ואכלה מצידׂי בעבור תברכני נפשה : כ ויאמר יצחק אל-בנו מה-זה איך זה ש- מהרת למצא בני שמצאת ציד כל כך מהר ויאמר כי הקרה זימן י-ה-ו-ה א-להיך לפני (ה' עזר לי למצוא ציד) : כא ויאמר יצחק אל-יעקב גשה-נא ואמשש אותך בני האתה ואדע האם אתה זה בני עשׂו אס-לא : כב ויגש יעקב אל-יצחק אביו וימשהו ויאמר הקל סגנון הדיבור קול יעקב והידיים ידי עשׂו - שעירות : כג ולא הפירו כי-היו ידיו כידי עשׂו אחיו שעלת ויברכהו החליט בלבו לברכו : כד (ובכל זאת, כנראה שהיה עדיין קצת מסופק, ולכן שאל שוב:) ויאמר (האם) אתה זה בני עשׂו ויאמר אני : כה ויאמר הגשה לי ואכלה מציד בני למען תברכה נפשי ויגש-לו ויאכל לו ויבא לו יין וישת : כו ויאמר אליו יצחק אביו גשה-נא ושקה לי תן לי נשיקה בני : כז ויגש וישק-לו וירח את-ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו י-ה-ו-ה כמו הריח של גן עדן³ : כח ויתן-לך הא-להים מטל השמים שפע טל ומטר מהשמים ומשמני הארץ ושפע פירות משובחים מהארץ ורב הרבה דגן (מיני דגן שמהם עושים לחם) ותירש (מיץ ענבים שממנו עושים יין) : (-זאת ברכה בחקלאות ובכלכלה.) כט יעבדוך עמים וישתחו לך לאמים הוה גביר אדון לאחיד וישתחו לך בני אמך ארריך מי שיקלל אותך - יהיה: ארור מקולל ומברכך ומי שיברך אותך - יהיה: ברוך : (- זאת ברכה במלכות ובשלטון.)

ג. מנגינת הכתוב

הייתה השגחה מיוחדת וסייעתא דשמיא ליעקב לשמור עליו ולעזור לו לקבל את הברכה:
- יצחק השתכנע שהוא עשוי, למרות העובדה שקולו וסגנון דיבורו כמעט 'הסגירו אותו'.
- יצחק לא שם לב שהשערות שעל ידיו הן עורות גדיי עזים.
- ה' הכניס עמו ריח גן עדן (רש"י).
- יעקב הספיק לקבל את הברכה ולצאת - רגע לפני שעשוי הגיע...⁴

1 רש"י: "קול יעקב - שמדבר בלשון תחנונים - קום נא - אבל עשו בלשון קנטוריא דיבר - יקום אבי."

2 על פי 'דעת מקרא'.

3 על פי רש"י על דיבור המתחיל "וירח".

4 רשב"ם לפסוק ל': "להגיד נסים שנעשו ליעקב, בא הכתוב. שאילו הקדים עשו לבוא רגע אחד קודם, לא נתברך יעקב."

בחברת:

- משימות א'-ב' מהוות מעין "כותרת" לספק שהתעורר בליבו של יצחק בעניין זהותו של העומד לפניו.
- הפעילות במשימות ג'-ד' עוסקת בניסיונותיו של יצחק לוודא מיהו העומד לפניו, בעזרת שימוש בחושים. כגון: מה קרה לחוש הראייה? מה היו המסקנות הנגדיות של חוש השמיעה וחוש המישוש? מה הוסיף לעניין חוש הריח? האם לחוש הטעם היה גם כן תפקיד בסיפור? ומעל הכול: כיצד מתגלה הסייעתא דשמיא שלה זכה יעקב, דרך תיאור הבדיקה הקפדנית שעשה יצחק.
- בצד שמאל, יש עיסוק בתוכן הברכה. מוצע ללמוד את הברכה בעל פה. אפשר ליזום מבצע מיוחד לטובת העניין.

הרחבות והמחשות נוספות:

- ניתן להרחיב עוד בנושא חמשת החושים (אפשר לרתום לעניין גם את המורה למדעים).

יעקב מקבל את הברכה
פרק כז פסוקים יח-כט

יחידה 35

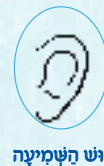
"וַיבֹּא אֶל-אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הֲנִי מִי אַתָּה בְּנִי?" (פסוק יח)

- א. יעקב פנה אל יצחק במלה אחת: "_____?"
- ב. מה שאל אותו יצחק בתגובה? "_____?"

חמשה חושים ברא לננו ה' - כיצד יצחק אבינו נעזר בהם?

מתחו קו מהפסוק אל החוש המתאים.

הגשה לי ואכלה מציד בני	ריח בני פריח שדה אשר פרכו ה':
הקל קול יעקב	והידיים ידי עשו

הברכה

וַיִּתֵּן לָהּ הָאֱ-לֹקִים
מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ
וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ:
יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ לְאֲמִים
הוּוּ גִבִיר לְאַחֶיךָ
וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ בְּנֵי אִמּוֹךָ
אֲרִיכָה אָרוּר
וּמְבָרְכֶיךָ בְּרוּךְ:

א. סמנו את המלים העוסקות ב**מקלות** בצבע ירק.

ב. סמנו את המלים העוסקות ב**מלכת וגלסון** בצבע צהוב.

ג. מה יקרה למי שיקלל את יעקב?

ד. מה יקרה למי שיברך אותו?

36. עשיו מבקש ברכה

פרק כ"ז פסוקים ל'-מ'

א. הקדמה

יעקב הספיק לצאת מלפני אביו, רגע לפני שהגיע עשיו...! ברגע הראשון, כשהתברר ליצחק שהיה זה יעקב שקיבל את הברכה, אחזה אותו בהלה, אולם הוא לא חזר בו מהברכה ליעקב. להיפך! הוא הגיב באמרו: **"גם ברוך יהיה!"** יצחק אישר שהברכה שיעקב קיבל, אכן ראויה לו ותישאר אצלו!

אחרי תחינותיו של עשיו, אמר לו יצחק, שאמנם הוא יהיה עבד ליעקב, אבל זה יהיה לו לטובה, כי כשישראל ילכו בדרך התורה ויתנהגו בעצמם בצורה ראויה, ממילא הם יתייחסו גם אליו כראוי וישפיעו עליו לטובה (כשאדון מתנהג אל עבדו יפה, מטפח אותו, מחנך אותו ודואג לו - זה אושר גדול לעבד). אבל אם ישראל יעזבו את דרך התורה ויחטאו, אז הם ירדו מגדולתם, ועשיו יוכל להשתחרר מהשעבוד, ואף להתגבר ולשלוט בהם!

ב. ביאור הפסוקים לתלמידים

ל וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּלָה גמר יִצְחָק לְבָרְךָ אֶת־יַעֲקֹב וַיְהִי אֵךְ יֵצֵא יֵצֵא יַעֲקֹב מֵאֵת פְּנֵי יִצְחָק אָבִיו וַעֲשׂוֹ אַחִיו בָּא מֵצִידוֹ : לֹא וַיַּעַשׂ גַּם־הוּא מְטַעַמִּים וַיָּבֵא לְאָבִיו וַיֹּאמֶר לְאָבִיו יָקָם אָבִי וַיֹּאכַל מֵצִיד בְּנֹו בְּעִבּוֹר תְּבָרַכְנִי נַפְשֶׁךָ : לֵב וַיֹּאמֶר לוֹ יִצְחָק אָבִיו מִי־אַתָּה וַיֹּאמֶר אָנִי בְּנֶךָ בְּכַרְךָ עֲשׂוֹ : לָג וַיַּחְרֹד נבהל יִצְחָק חֲרָדָה גְדֹלָה בהלה גדולה עַד־מָאֹד וַיֹּאמֶר מִי־אָפֹא מִי אִם כֵּן הוּא הַצֵּד־צִיד וַיָּבֵא לִי וַאֲכַל מְכַל בְּטָרִם תָּבוֹא וַאֲבָרַכְהוּ (ואף על פי כן -) גַּם־בְּרוּךְ יִהְיֶה אֵינִי מִבְּטֹל אֵת הַבְּרָכָה שֶׁהוּא קִיבַל³ : לֵד כְּשִׁמְעַע עֲשׂוֹ אֶת־דְּבָרֵי אָבִיו וַיִּצְעַק צָעָקָה גְדֹלָה וּמְרָה עַד־מָאֹד וַיֹּאמֶר לְאָבִיו בְּרַכְנִי גַם־אֲנִי אָבִי : לָה וַיֹּאמֶר בָּא אַחִיךָ בְּמִרְמָה וַיִּקַּח בְּרַכְתְּךָ : לוֹ וַיֹּאמֶר הֲכִי הָאֵם בְּגַלְלֵשׁ - קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב לִכְן וַיַּעֲקֹבֵנִי הַתַּחֲכָם אֲתִי⁴ זֶה פַּעַמִּים (1?) אֶת־בְּכֹרְתִי לָקַח וְהֵנָּה עָתָה לָקַח בְּרַכְתִּי וַיֹּאמֶר הֲלֹא־אֲצַלֶּת לִי בְּרָכָה הָאֵם לֹא הַשָּׂרֵת לִי בְּרַכָּה?! : לוֹ וַיַּעַן יִצְחָק וַיֹּאמֶר לְעֲשׂוֹ הֵן הִרִי גִבִּיר אֲדוֹן שְׁמִתִּיו לָךְ וְאֶת־כָּל־אֲחִיו נָתַתִּי לוֹ לְעַבְדִּים וְדָגַן וְתִירֵשׁ סִמְכַתִּיו חִזְקָתִי אוֹתוֹ בַּדָּגָן וְתִירוֹשׁ וְלֶכְהָ אָפֹא אִם כֵּן מָה אַעֲשֶׂה בְנִי : לֹח וַיֹּאמֶר עֲשׂוֹ אֶל־אָבִיו הַבְּרָכָה אַחַת הוּא־לָךְ אָבִי (2?) בְּרַכְנִי גַם־אֲנִי אָבִי (1) וַיִּשָּׂא עֲשׂוֹ קִלּוֹ וַיִּבֶךְ : לֹט וַיַּעַן יִצְחָק אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲנֵה מְשִׁמְנֵי הָאָרֶץ יִהְיֶה מִזֶּשְׁבֶּךָ גַם לָךְ יִהְיוּ פִירוֹת מְשׁוּבָחִים בְּמִקּוֹם שְׁבוֹ תִשָּׁב וּמְטַל הַשָּׁמַיִם מַעַל וְגַם לָךְ יִהְיֶה שִׁפְעֵ גֶשֶׁם⁵ : מ וְעַל־חֲרָבֶךָ תַּחֲיֶה תְצַלִּיחַ בְּמַלְחָמוֹתֶיךָ וְתַחֲיֶה, וְאֶת־אֲחִיךָ יַעֲקֹב תַּעֲבֹד וְזֶה יִהְיֶה לָךְ לְאוֹשֶׁר וְלִטְוֵבָה⁶ (כִּי כִשְׁעַם יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִים בְּתוֹרָה וּבִמְצוּוֹת, הֵם יִתְיַחֲסוּ אֵלֶיךָ כְּרֹאֵי וְיִשְׁפִּיעוּ עֲלֶיךָ לְטוֹבָה) אֲבֵל - וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תִּרְיֵד לְשׁוֹן צַעַר⁷. אִם וְכֹאשֶׁר תִּהְיֶה בְּצַעַר גְּדוֹל מְדִי מִכָּךְ שִׁיעֲקֹב יִשְׁעֲבַד אוֹתְךָ יוֹתֵר מִהֲרֹאֵי (וְזֶה יִקְרָה אִם עִם יִשְׂרָאֵל יַעֲזֹבוּ אֶת דֶּרֶךְ הַתּוֹרָה וְיַחֲטְאוּ וְיִפְסְקוּ לְהִתְנַהֵג כְּרֹאֵי) וּפְרָקֶת עָלָיו מַעַל צוֹאֲרֶךָ אֵת תְּפֹרוֹק אֵת שְׁעִבּוֹדוֹ שֶׁל יַעֲקֹב מַעֲלֶיךָ, וְתוֹכֵל אֶף לְהַפּוֹךְ לְהִיֹּת הָאֲדוֹן שֶׁלוֹ וְלִשְׁעֲבָדוֹ!⁸

1 יצחק כנראה הבין שמשמים סובבו את הדבר, שיעקב יקבל את הברכה ולא עשיו. על פי המדרש (מובא ברש"י לפסוק ל"ו), בשעה שנודע ליצחק שעשיו מכר את הבכורה ליעקב, הוא הבין שהברכה ראויה ליעקב על פי דין!

2 ספורנו.

3 רש"י: "שלא תאמר אילולי שרימה יעקב לאביו לא נטל את הברכות, לכך הסכים וברכו מדעתו."

4 אונקלוס: "וחכמני".

5 רמב"ן: "...הנה אוכל לתת לך משמני הארץ ומטל השמים כי לשניכם יספיק..." - אלה דברים שאפשר לתת גם ליעקב וגם לך.

6 על פי המלבי"ם.

7 רש"י.

8 מלבי"ם: "... אבל בזמן שירפו ידיו מעבודת ה' אז תהיה אתה המקל והרצועה לרדות ולייסר אותו..."

יש כאן משל לאדם שמניח עול על צוואר בהמתו כדי לעבוד איתה. כל עוד הוא עובד בה כראוי - טוב לו וטוב לה,

אבל אם הוא לא מתנהג כראוי והוא פוגע בה ומצער אותה - סופו שהיא פורקת העול מעל צווארה ופוגעת בו.

היחס בין יעקב לעשיו דומה לנדנדה: כשישראל הולכים בדרך התורה ומקיימים את מצוותיה - אז ישראל למעלה ועשיו למטה. אבל אם חס ושלום, ישראל חוטאים - אז עשיו עולה למעלה וישראל יורדים, כמו שקרה בתקופת חורבן בית המקדש.

ד. הצעות להמחשה ולהרחבה

בחברת:

- משימה א' מאפשרת לשים לב עם התלמידים להשגחה המיוחדת שהשגיח ה' על יעקב, בכך שהוא הספיק להתברך ולצאת מהאוהל לפני שעשיו הגיע!
- משימות ב'-ג' נועדו להדגיש ולהבליט שגם כאשר יצחק הבין שהבן שהתברך היה יעקב - הוא לא חזר בו. להיפך! הוא חיזק את העניין באמרו: "גם ברוך יהיה!"
- בתחתית העמוד הבאנו ציטוט (חלקי) מתוך דברי רש"י לפסוק ל"ו. מתוך דברי רש"י אנחנו לומדים שרק עכשיו נודע ליצחק על דבר מכירת הבכורה ליעקב, ושגילוי זה חיזק את לבו עוד יותר בכך שהברכה מגיעה ליעקב גם על פי דין. ניתן לקרוא את רש"י עם התלמידים ולשאל אותם: איזו דאגה נוספת הטרידה את יצחק? מה התחדש לו מתוך דברי עשיו? כיצד הרגיע הדבר את יצחק?
- בעמוד השמאלי יש פעילות הבאה להמחיש באופן ציורי את יחסי עם ישראל ועשיו.

עשו מבקש ברכה פרק כז פסוקים ל-מ

יחידה 36

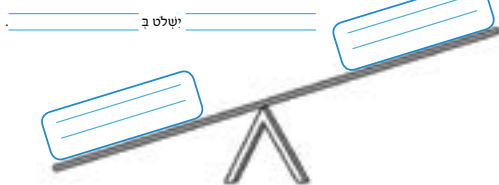
דברי יצחק לעשו

"וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל-אָבִיו הַבְּרָכָה אֲחֵת הוּא-לְךָ אָבִי בְרַכְנִי גַם-אֲנִי אָבִי וַיֵּשָׂא עֵשָׂו קִלְוֹ וַיִּבֶדֶ: וַיַּעַן יִצְחָק אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו... וְאֶת-אֲחִידָה תַעֲבֹד וְהָיָה כְּאֲשֶׁר תִּרְדִּי וּפְרַקְתָּ עָלָי מַעַל צְוֹאֲרֶךְךָ:" (פסוקים לח-ט)

1. כתבו את השמות **יעקב** ו**עשו** במקומות המתאימים:

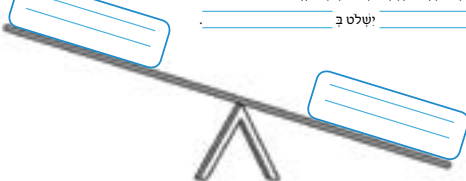
"וְאֶת-אֲחִידָה תַעֲבֹד"

כשבני ישראל הולכים בדרך ה' ומתנהגים כראוי:

"וְהָיָה כְּאֲשֶׁר תִּרְדִּי וּפְרַקְתָּ עָלָי מַעַל צְוֹאֲרֶךְךָ:" (פסוק ט)

אבל אם בני ישראל יחטאו ולא יתנהגו כראוי:

לישיחה בכתה: אם יעקב קבל את הברכה שהוא ישלט בעשו - כיצד אם כן הצליחו בני עשו לשרף את בית המקדש ולקחת אותו לגלות?

"...וְהָיָה אִךָ יֵצֵא יֵצֵא יַעֲקֹב... וְעֵשָׂו אָחִיו כָּא מֵצִידוֹ:" (פסוק ל)

א. מתי הגיע עשיו? (הקיפו את התשובה הנכונה)

1. לפני שיעקב יצא מהאוהל של יצחק.
2. מיד אחרי שיעקב יצא.
3. הרבה זמן אחרי שיעקב יצא.

"וַיִּחְרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְדֹלָה עַד-מָאד וַיֹּאמֶר מִי-אֶפְּוֹא הוּא הַצֶּדֶק-צִיד וְיָבֵא לִי וְאֵכֵל מִלֶּל בְּטָרִם תְּבוֹא וְאֶבְרַכְכֶּהוּ גַם-בְּרוּךְ יִהְיֶה:" (פסוק לג)

- ב. יצחק הבין שהבן שהוא ברוך **לא תהא** אלא _____ !
- ג. על מי אמר יצחק "גם ברוך יהיה?" _____ !

מדר המדבקות - הדביקו מדבקה ובה הדברים שאמר יצחק על יעקב.

רש"י: למה חרד (בהחל) יצחק? - אמר: "שמא עוון יש בי (אולי עשיית טעות וחסאחא), שבברכתך הקטן לפני הגדול...?"
התחיל עשו מעצמו: "ויעקבני זה פענתיים!"
אמר לו אביו: "מה עשה לך?" אמר לו: "את במרדתי לקח!"
אמר: "...שכשיו (אני סבין ש) - לבכור ברכתי - גם ברוך יהיה (נתשאר הברכה אצלו)!"

37. רבקה ויצחק שולחים את יעקב לחרן

פרק כ"ז פסוק מ"א-סוף הפרשה

א. הקדמה

מצבו של עשיו גרם לו תסכול רב. הוא מצא את עצמו בלי זכויות הבכורה ובלי הברכות... אך במקום לשאול את עצמו מה הביא אותו למצב עגום זה - יחסו המזלזל בבכורה, העובדה שנשא נשים רשעיות, ומעשיו הרעים - הוא הפנה את כל תסכולו וכעסו כלפי יעקב אחיו, עד כדי כך שהוא תכנן להרגו. רבקה שהבינה את הסכנה, הציעה ליעקב לברוח לחרן ולהישאר שם עד שיירגע כעסו של עשיו. גם יצחק שלח את יעקב לחרן, אולם מסיבה אחרת: כדי למצוא לעצמו אישה ממשפחת לבן ולא מבנות כנען, שהיו רשעיות.

בשעה ששלח יצחק את יעקב לחרן, הוא בירך אותו שוב, ונתן לו את 'ברכת אברהם!' ברכה זו כוללת את: ברכת הזרע, ברכת הארץ, ואת הקשר המיוחד של הקב"ה עם אברהם, עם יצחק, ועכשיו גם עם יעקב!

ב. ביאור הפסוקים לתלמידים

מֵא וַיִּשְׁטֵם וַיִּשְׂנֵא עֲשָׂו אֶת-יַעֲקֹב עַל-הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בָּרַכּוּ אָבִיו וַיֹּאמֶר עֲשָׂו בְּלָבוֹ יִקְרְבוּ יָמֵי אָבֶל אָבִי אִמְתִּין עַד שִׁיִּצְחָק אָבִי יָמוּת¹ וְאַהֲרָגָה אֶת-יַעֲקֹב אָחִי: מִב וַיִּגְדַּל לְרַבְּקָה אֶת-דְּבָרֵי עֲשָׂו בְּנֵה הַגָּדֹל² וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְיַעֲקֹב בְּנֵה הַקָּטָן וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה עֲשָׂו אָחִיךָ מֵתַנַּחֵם לָךְ לְהַרְגֶךָ מִנַּחֵם וּמִרְגִיעַ אֶת עֲצָמוֹ בְּמַחֲשֵׁבָה שִׁיּוֹם אֶחָד הוּא יִהְרֹג אוֹתְךָ: מִג וְעַתָּה בְּנֵי שְׁמֵעַ בְּקִלִּי וְקוּם בְּרַח-לָךְ אֶל-לְבָן אָחִי חַרְנָה: מִד וַיִּשְׁבֹּת עֲמוֹ יָמִים אֶחָדִים שְׁנַיִם אַחְדוֹת³ עַד אֲשֶׁר-תֵּשׁוּב חֲמַת אָחִיךָ עַד אֲשֶׁר יִירָגַע כְּעָסוֹ: מִה עַד-שׁוּב אֶף-אָחִיךָ⁴ מִמֶּךָ וְשָׁכַח אֶת אֲשֶׁר-עָשִׂיתָ לוֹ וְשָׁלַחְתִּי וְלִקַּחְתִּיךָ מִשָּׁם (אֲבָל אִם לֹא תִלַּךְ-) לָמָּה אֲשַׁכַּל אִימָא שְׁמַת לֵה בֵן, נִקְרֵאת 'אִם שְׁכוּלָה' גַּם-שְׁנַיִכֶם יוֹם אֶחָד אִם יָקוּם עֲלֶיךָ, וְאַתָּה תִשְׁכִּים לְהוֹרֹגוֹ, יָבוֹאוּ בְּנֵי וַיִּנְקְמוּ אֶת מוֹתוֹ⁵: מִו וַתֹּאמֶר רַבְּקָה אֶל-יִצְחָק קְצֵתִי⁶ בְּחַיֵּי מִפְּנֵי בְּנוֹת חַת מַעֲשִׂיהֶן שֶׁל בְּנוֹת חַת רַעִים וּמְאוֹסִים עֲלַי, וְ- אִם-לִקַּח יַעֲקֹב אִשָּׁה מִבְּנוֹת-חַת כַּאֲלֵה מִבְּנוֹת הָאָרֶץ לָמָּה לִי חַיִּים אִיזוֹ מִשְׁמַעוֹת תִּהְיֶה לְחַיִּי?!:

א וַיִּקְרָא יִצְחָק אֶל-יַעֲקֹב וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ⁷ וַיִּצְוֵהוּ וַיֹּאמֶר לוֹ לֹא-תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן: ב קוּם לָךְ פְּדִנָה אָרֶם לְפָדָן אָרֶם בֵּיתָה בְּתוּאֵל אָבִי אִמֶּךָ וְקַח-לָךְ מִשָּׁם אִשָּׁה מִבְּנוֹת לְבָן אָחִי אִמֶּךָ: ג וְ-ל-שִׁדֵּי יְבָרְךָ אֹתָךְ וַיִּפְרֹךְ וַיִּרְבֶּךָ וְהָיִיתָ לְקַהֲל עַמִּים: ד וַיִּתֶּן-לָךְ אֶת-בְּרִכַּת אֲבִירָהם אֶת הַבְּרִכּוֹת שֶׁקִּיבַל אֲבִירָהם: וְ-אֲעֻשְׁךָ לְגוֹי גָּדוֹל, 'וְהַתְּבָרְכוּ בְּזֶרְעֶךָ' וְכוּ'⁸ לָךְ וְלִזְרַעֲךָ אֹתָךְ לְרִשְׁתָּךְ אֶת-אָרֶץ מִגְרִיךָ וְאַתָּה תִירֶשׁ אֶת אָרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר-נָתַן אֱ-לֹהִים לְאַבְרָהָם: ה וַיִּשְׁלַח יִצְחָק אֶת-יַעֲקֹב וַיִּלְךְ פְּדִנָה אָרֶם אֶל-לְבָן בֶּן-בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי אָחִי רַבְּקָה אִם יַעֲקֹב וְעֲשָׂו:

ו וַיִּרְא עֲשָׂו כִּי-בָרַךְ יִצְחָק אֶת-יַעֲקֹב וְשָׁלַח אֹתוֹ פְּדִנָה אָרֶם לְקַחְתָּ לּוֹ מִשָּׁם אִשָּׁה בְּבָרְכוֹ אֹתוֹ וַיִּצֹּעַ עָלָיו לֵאמֹר לֹא-תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן: ז וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶל-אָבִיו וְאֶל-אִמּוֹ וַיִּלְךְ פְּדִנָה אָרֶם: ח וַיִּרְא עֲשָׂו כִּי רָעוֹת בְּנוֹת כְּנָעַן בְּעֵינָיו יִצְחָק אָבִיו: ט וַיִּלְךְ עֲשָׂו אֶל-יִשְׁמַעֲאֵל וַיִּקַּח אֶת-מַחְלָתוֹ בַּת-יִשְׁמַעֲאֵל בֶּן-אַבְרָהָם אַחֹת נְבִיּוֹת עַל-נַשְׂוֹ נוֹסֵף עַל נִשְׁוֹתֵי הָרֵאשׁוֹנוֹת לּוֹ לְאִשָּׁה:

1 כדי לא לגרום צער לאביו - רש"י.

2 מי אמר לה? - רש"י: "ברוח הקודש הוגד לה מה שעשו מהרהר בלבו". אבן עזרא: "ייתכן שגילה סודו לאחד מאוהביו".

3 אבן עזרא.

4 "אף", "ו'חמה" - שניהם לשונות של כעס.

5 על פי רש"י.

6 על פי המסורת, האות ק' נכתבת בתורה כאות קטנה.

7 הכוונה לברכה הכתובה בהמשך בפסוק ג' - רד"ק.

8 "ממך יצא אותו הגוי ואותו הזרע המבורך" - רש"י.

יעקב שהלך בדרכם של אברהם ויצחק, זכה לקבל את "ברכת אברהם", ולהיות ממשיך הדרך. ואילו עשיו, שאיבד זאת בגלל מעשיו הרעים, התעקש להמשיך בדרכו הרעה ולנסות לשנות את המציאות בכוח הזרוע.

ד. הצעות להמחשה ולהרחבה

בחברת:

- המשימות בצד ימין מסכמות את שליחת יעקב לחרן: משימה א' - עוסקת בסיבה לכך שרביקה שלחה את יעקב. משימה ב' - עוסקת במטרה שלמענה יצחק שלח אותו. משימה ג' - ממחישה את המרחק של חרן מבאר שבע, שם ישבה המשפחה, ואת הדרך שיעקב צריך ללכת.
- המשימה בצד שמאל עוסקת בתוכן הברכה הנוספת שבירך יצחק את יעקב. כדאי לשים לב עם התלמידים, שברכה זו כוללת דברים שלא הוזכרו כלל בברכה הקודמת (שיועדה מלכתחילה לעשיו): ברכת הזרע, ברכת הארץ, ועוד!
- בתחתית העמוד ישנה 'משימת רשות': למנות את מספר הפעמים שנאמר שיצחק בירך את יעקב (מפרק כ"ז, ח"ח), ובמקביל, את מספר הפעמים שיצחק בירך את עשיו. התוצאה המתקבלת מעניינת!

הרחבות והמחשות נוספות:

- גם כשעשיו החליט לשאת אישה "ממשפחה טובה", ככתוב בפסוקים ח'-ט', כדי לרצות את אביו, הוא לא התגרש קודם כול מנשותיו הרשעיות... מתברר שגם 'התיקון' שהוא היה רק כלפי חוץ ולא תיקון אמיתי.

רְבִיקָה וַיִּצְחָק שׁוֹלְחִים אֶת יַעֲקֹב לְחָרָן
פָּרָק כֹּז פְּסוּקֵי מֵא-סוּף הַפָּרָשָׁה

יחידה 37

"בְּרִפְתֵּי אַבְרָהָם"

לפני שיצקב הלך לחרן, נתן לו יצחק בְּרִכָּה נוספת - את "ברכת אברהם"!

וַאֲ-לֹ-שֵׁ-דֵי יִבְרַךְ אֶתְךָ
וַיִּפְרֹךְ וַיְרַבְּךָ וְהָיִיתָ לְקָהָל עַמִּים:
וַיִּתֶן-לְךָ אֶת-בְּרִפְתֵּי אַבְרָהָם
לְךָ וּלְזַרְעֶךָ אֶתְךָ
לְרִשְׁתָּךְ אֶת-אָרֶץ מִגְרֵיךָ
אֲשֶׁר-נָתַן אֱ-לֹהִים לְאַבְרָהָם:

א. סמנו את המלים העוסקות בְּרִפְתֵּי הַטֶּרֶם בְּצִבְעֵי וּרְדֵי.

ב. סמנו את המלים העוסקות בְּרִפְתֵּי הַטֶּרֶם בְּצִבְעֵי תַכְלֵת.

ג. כמה פעמים מזכיר אברהם בברכה זו?

מְשִׁימֵת רְשׁוּת

א. ספרו כמה פעמים כתוב בפסוקים (מִפָּרָק כֹּז פְּסוּקֵי יח עד סוּף הַפָּרָשָׁה) שיצחק מברך את יַעֲקֹב.

ב. ספרו כמה פעמים כתוב בפסוקים אלה שיצחק מברך את עֵשָׂו.

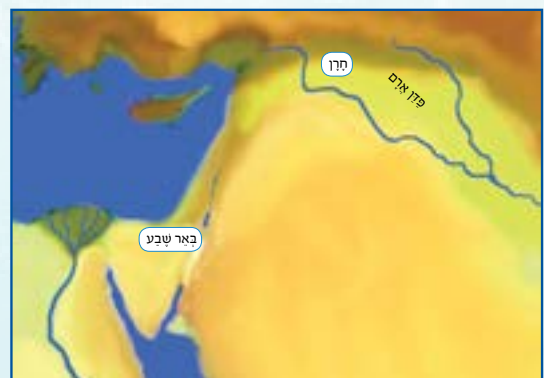
ג. השוּוּ את תוצאות הבדיקה!

"וַיֵּאָדָר לְרִבְקָה אֶת-דָּבָרֵי עֵשָׂו בְּנֵה הַגִּדְלָה וְתִשְׁלַח וְתִקְרָא לְיַעֲקֹב בְּנֵה הַקָּטָן וְהֵאמֵר אֵלָיו הִנֵּה עֵשָׂו אֶחָיִךְ מִתְנַתֵּם לְךָ לְהִרְגֶּךָ: וְעַתָּה בְּנֵי שְׁמֵעַ בְּקִלִּי וְקוּם בְּרַח-לְךָ אֶל-לְבָן אֶחָי חֲרָנָה:" (פסוקים מב-מג)

א. למה שלחה רבקה את יעקב לחרן?

"וַיִּקְרָא יִצְחָק אֶל-יַעֲקֹב... וַיֵּאמֶר לוֹ לֹא-תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן: קוּם לְךָ פְּדִינָה אֲרָם... וְקַח-לְךָ מִשָּׁם אִשָּׁה מִבְּנוֹת לְבָן אֶחָי אִמְךָ:" (פסוקים א-ב)

ב. לשם מה שלח יצחק את יעקב לחרן?

ג. סמנו במפה את הדרך שיעקב צריך ללכת בה כדי להגיע לחרן.

מספרים בפרשה:

- 40 - "ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה" (כה, כ).
- "ויהי עשו בן ארבעים שנה ויקח אישה את יהודית בת בארי החיתי..." (כו, לד).
- 60 - גילו של יצחק בשעה שנולדו עשו ויעקב (כה, כו).
- 100 - "ויזרע יצחק בארץ ההיא, וימצא בשנה ההיא מאה שערים" (כו, יב).
- 2 - "שני גויים בבטןך ושני לאומים ממעיך ייפרדו" (כה, כג).
- רבקה ביקשה מיעקב להביא לה שני גדיי עיזים (כז, ט).
- "הכי קרא שמו יעקב, ויעקבני זה פעמיים" (כז, לו).

באיזה הקשר מוזכרים:

- תאומים** - עשו ויעקב.
- אדרת שער** - "ויצא הראשון אדמוני, כולו כאדרת שער" (כה, כה).
- עקב** - "ואחרי כן יצא אחיו, וידו אוחזת בעקב עשו" (כה, כו).
- עדשים** - נזיד העדשים שיעקב נתן לעשו (כה, לד).
- באר מים** - בארות המים שיצחק חפר (פרק כו, מפסוק טו והלאה).
- ברית** - אבימלך ביקש לכרות ברית עם יצחק (כו, כח - לא).
- מטעמים** - יצחק ביקש מעשו לצוד ציד ולעשות לו מטעמים (כז, ד).
- רבקה עשתה מטעמים ליצחק (כז, ז).
- איש חלק** - "הן עשו אחי איש שעיר ואנכי איש חלק" (כז, יא).
- ברכת אברהם** - יצחק ברך את יעקב, שה' ייתן לו את "ברכת-אברהם" (כח, ד).

מי אמר למי?

1. ה' לרבקה (ישירות או בנבואה דרך שם) (כה, כג).
2. עשו ליעקב (כה, ל).
3. ה' ליצחק (כו, ג).
4. אבימלך ליצחק (כו, טז).
5. אבימלך ליצחק (כו, כח).
6. יצחק לעשו (כז, ג).
7. יצחק ליעקב (כז, כח).
8. רבקה ליצחק (כז, מו).
9. יצחק ליעקב (ד).

חידות על פרשת "תולדות"

בחנו את עצמכם או את חבריכם לכתה, ונענו בעל פה על החידות.

✖ באיזה הקשר מוזכרים המספרים:

40 (שתי תשובות), 60, 100, 2 (כמה תשובות)

⊖ באיזה הקשר מוזכרים:

תאומים, אדרת שער, עקב, עדשים, באר מים, ברית, מטעמים, איש חלק, ברכת אברהם

⊙ מי אמר למי:

1. "שני גויים בבטןך ושני לאומים ממעיך יפרדו"
2. "הלעיטיני נא מן האדם האדם הזה, כי עוף אנכי"
3. "גור בארץ הזאת, ואהיה עמך ואבךך"
4. "לך מעמנו, כי עצמת ממנו מאד"
5. "ראו ראינו כי היה ה' עמך"
6. "ועתה שא נא כליך, תלך וקשתך, וצא השדה וצודה לי ציד"
7. "ויתן לך האל-לקים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירש"
8. "קצתי בחיי מפני בנות חת"
9. "ויתן לך את ברכת אברהם"